

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Рахункової палати
від 31.08.2021 № 18-1

**ВИСНОВОК
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ
ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2021 РІК
У ПЕРШОМУ ПІВРІЧЧІ**

Київ 2021

Зміст

Зміст	2
Загальні підсумки виконання державного бюджету.....	5
I. Оцінка основних показників економічної діяльності.....	8
II. Доходи державного бюджету	12
III. Видатки державного бюджету та кредитування	19
IV. Фінансування державного бюджету та борг	29
V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети	38
Пропозиції	44
Додатки 1 – 4.....	45
Перелік діаграм	49
Перелік додатків	50

БКУ	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456 (зі змінами)
ВВП	валовий внутрішній продукт
ВРУ	Верховна Рада України
ГРБК	головні розпорядники бюджетних коштів
Держстат	Державна служба статистики України
ДМС	Державна митна служба України
ДПС	Державна податкова служба України
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ДФРР	державний фонд регіонального розвитку
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
ЄКР	єдиний казначейський рахунок
ЄС	Європейський Союз
Закон	Закон України від 15.12.2020 № 1082 „Про Державний бюджет України на 2021 рік” (зі змінами)
ЗСУ	Збройні Сили України
Казначейство	Державна казначейська служба України
КМУ	Кабінет Міністрів України
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
МВФ	Міжнародний валютний фонд
Мінагрополітики	Міністерство аграрної політики та продовольства України
Міндовкілля	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Мінекономіки	Міністерство економіки України
Мінінфраструктури	Міністерство інфраструктури України
Мінкультури	Міністерство культури та інформаційної політики України
Міноборони	Міністерство оборони України
Мінрегіон	Міністерство розвитку громад та територій України
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
Мінфін	Міністерство фінансів України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
МОН	Міністерство освіти і науки України
НБУ	Національний банк України

ОВДП	облігації внутрішніх державних позик
ОЗДП	облігації зовнішніх державних позик
ПДВ	податок на додану вартість
ПДФО	податок і збір на доходи фізичних осіб
ПФУ	Пенсійний фонд України
Укравтодор	Державне агентство автомобільних доріг України
ФГВФО	Фонд гарантування вкладів фізичних осіб
ФДМУ	Фонд державного майна України
ФСС	Фонд соціального страхування України
ФСС на випадок безробіття	Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття
COVID-19, пандемія	гостра респіраторна хвороба COVID-19, спричинена коронавірусом SARS-CoV-2

Висновок про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2021 рік у першому півріччі підготовлено Рахунковою палатою відповідно до вимог БКУ і Закону України „Про Рахункову палату” за результатами аналізу квартального звіту про виконання Державного бюджету України, місцевих бюджетів та зведеного бюджету за перше півріччя 2021 року, наданого Казначейством Рахунковій палаті листом від 05.08.2021 № 13-06-1-06/16229, звітних та інформаційно-аналітичних даних Мінфіну, Мінекономіки, Мінсоцполітики, ДПС, ДМС, Казначейства, Держстату, НБУ, окремих ГРБК.

Загальні підсумки виконання державного бюджету

1. У січні – червні 2021 року Державний бюджет України виконувався в умовах відновлення економічного зростання, показник якого менше, ніж визначено в урядовому прогнозі на рік, і від очікуваного Урядом. За оцінкою Рахункової палати, реальний ВВП у першому півріччі цього року збільшився на 1,6 відс., тоді як при затвердженні державного бюджету враховано зростання на 4,6 відсотка.

2. План доходів загального фонду державного бюджету на перше півріччя з урахуванням внесених змін перевиконано на 23,7 млрд грн, або 4,9 відс., внаслідок насамперед відмінності фактичних макропоказників у звітному періоді від прогнозних, що враховані в розрахунках доходів державного бюджету.

Сума надміру сплачених до державного бюджету податків, зборів та інших платежів з початку 2021 року зросла на 4,3 млрд грн, або 27,2 відс., що сприяло перевиконанню доходів загального фонду.

Податковий борг платників податків перед державним бюджетом з початку цього року збільшився на 3,7 млрд грн, або 4,4 відс., – до 86,9 млрд гривень.

3. Видатки загального фонду державного бюджету в першому півріччі на 44,3 млрд грн, або 7,3 відс., менше плану звітного періоду.

У січні – червні КМУ:

- зволікав із прийняттям рішень про розподіл коштів за напрямками (об'єктами, заходами) бюджетних програм, визначених у статті 28 Закону, як наслідок, не здійснювалися передбачені у помісячному розписі державного бюджету на січень – червень видатки на суму 85,9 млн грн;

- не затвердив у встановлений у частині п'ятій статті 24¹ БКУ термін розподіл коштів ДФРР між адміністративно-територіальними одиницями, інвестиційними програмами і проектами регіонального розвитку, не розподілив у першому півріччі 29,2 млн грн коштів ДФРР.

4. У звітному періоді на боротьбу з пандемією та її наслідками КМУ спрямував 99,5 відс. наявних залишків спеціального фонду державного бюджету і розподілив увесь обсяг видатків, передбачених у загальному фонді на рік за бюджетною програмою Мінфіну 3511380 „Заходи, пов’язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками”.

У помісячному розписі державного бюджету на січень – червень на боротьбу з пандемією та її наслідками передбачено видатки для трьох ГРБК за 8-ма бюджетними програмами на суму 15,8 млрд гривень. ГРБК здійснено видатків за 7-ма бюджетними програмами на суму 14,0 млрд грн, що на 11,2 відс. менше плану на звітний період.

5. Видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам на 5,1 млрд грн, або 5,8 відс., менші плану на звітний період, оскільки не розпочато перерахування субвенцій за 10-ма бюджетними програмами на суму 0,8 млрд грн, видатки на надання субвенцій за 8-ма бюджетними програмами – на 4,3 млрд грн, або 6,5 відс., менші плану.

6. Загалом дефіцит державного бюджету становив 43,2 млрд грн, або 17,5 відс. граничного обсягу на 2021 рік, визначеного у статті 1 Закону.

7. Фінансування державного бюджету, зокрема погашення державного боргу і покриття дефіциту, здійснювалося насамперед за рахунок державних внутрішніх запозичень, від яких отримано 80,5 відс. загального обсягу державних запозичень у першому півріччі цього року.

Середньозважена дохідність розміщених у січні – червні цього року ОВДП, порівняно з відповідним періодом 2020 роком, зросла, зокрема, номінованих у гривні – з 10,6 до 11,3 відс., доларах США – з 3,2 до 3,7 відсотка. При цьому довгострокові гривневі ОВДП у звітному періоді розміщені із середньозваженою дохідністю 12,5 відсотка. Зазначене збільшить видатки на обслуговування державного внутрішнього боргу в наступних бюджетних періодах.

Державні зовнішні запозичення становили 36,8 відс. плану на звітний період і 25,2 відс. плану на рік.

Суттєвими є ризики неотримання у визначених у Законі обсягах надходжень для фінансування державного бюджету, зокрема коштів від державних зовнішніх запозичень і приватизації державного майна, що може негативно вплинути на здійснення запланованих видатків і надання кредитів.

8. Недоотримання запланованих на січень – червень цього року коштів від державних зовнішніх запозичень і приватизації державного майна стало головною причиною невиконання на 113,6 млрд грн, або 28,9 відс., плану надходжень для фінансування державного бюджету і, зокрема, на 62,9 млрд грн, або 7,5 відс., плану надходжень загального фонду.

Для фінансування загального фонду державного бюджету залучалися кошти ЄКР і залишки коштів на початок року, у результаті:

- заборгованість загального фонду державного бюджету за отриманими з ЄКР коштами станом на 01.07.2021 – 12,0 млрд грн;

- обсяг коштів загального фонду державного бюджету зменшився на 11,9 млрд грн – до 687 млн гривень.

9. Унаслідок ревальвації гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, при перевищенні державних запозичень над погашенням зобов'язань загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу зменшився на 37,5 млрд грн, або 1,5 відс., – до 2 трлн 514,4 млрд гривень.

Витрати на погашення й обслуговування державного і гарантованого державою боргу, порівняно з відповідним періодом 2020 року, збільшилися на 43,7 відс. – до 316,5 млрд грн – і становили 36,3 відс. здійснених у першому півріччі цього року витрат державного бюджету, що зменшило фінансові можливості для реалізації інших бюджетних програм.

Тільки на обслуговування державного боргу у звітному періоді спрямовано кожен восьму гривню доходів державного бюджету (12,5 відсотка).

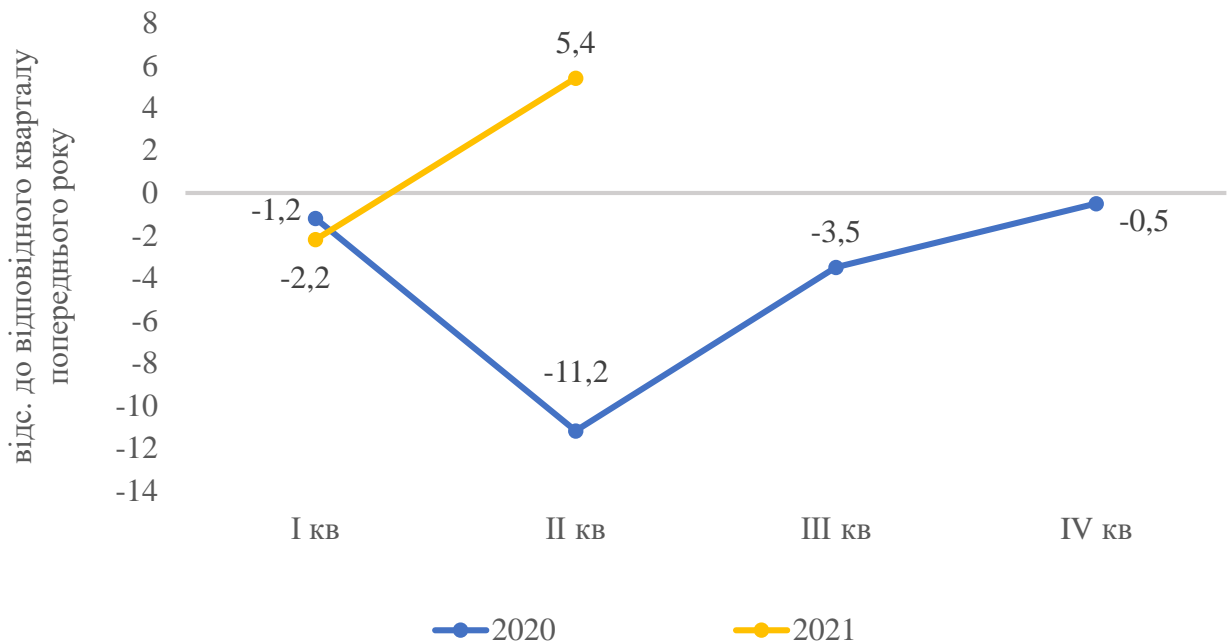
I. Оцінка основних показників економічної діяльності

1.1. Державний бюджет України в січні – червні 2021 року виконувався в умовах відновлення економічного зростання, показник якого менше, ніж визначено в урядовому прогнозі на рік, і від очікуваного КМУ. За оцінкою Рахункової палати, реальний ВВП у першому півріччі цього року збільшився на 1,6 відс., тоді як при затвердженні державного бюджету враховано зростання на 4,6 відсотка.

При затвердженні Державного бюджету України на 2021 рік враховано Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2021 – 2023 роки, схвалений постановою КМУ від 29.07.2020 № 671 (додаток 1).

У Бюджетній декларації на 2022 – 2024 роки, схваленій постановою КМУ від 31.05.2021 № 548¹, наведено очікувані основні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік, в яких зростання реального ВВП менше, порівняно з врахованим при визначенні показників державного бюджету на цей рік, і становить 4,1 відсотка. Водночас Уряд очікує більші, порівняно з прогнозом, врахованим при затвердженні державного бюджету, темпи приросту споживчих цін до грудня попереднього року – в 1,2 раза, цін виробників промислової продукції – в 1,9 раза, експорту товарів і послуг – у 3,0 раза, імпорту – в 1,5 раза.

Діаграма 1. Економічна динаміка ґрунтувалася насамперед на статистичному ефекті низької бази порівняння

¹ Бюджетну декларацію на 2022 – 2024 роки ВРУ взято до відома (постанова від 15.07.2021 № 1652).

За оцінкою Рахункової палати, для досягнення урядового прогнозу щодо зростання економіки у 2021 році на 4,6 відс., врахованого при затвердженні державного бюджету, необхідне збільшення реального ВВП у III і IV кварталах цього року до відповідних кварталів попереднього року щонайменше на 7 відсотків. При цьому, починаючи з квітня, темпи приросту (річний вимір) обсягу виробництва продукції в промисловості та сільському господарстві й обороту роздрібної та оптової торгівлі уповільнювалися.

У січні – червні цього року обсяги виробництва продукції (робіт, послуг), порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросли в роздрібній торгівлі, промисловості, на транспорті (вантажооборот) і в будівництві, тоді як у сільському господарстві й оптовій торгівлі зменшилися.

Оборот роздрібної торгівлі збільшився на 13,8 відсотка. Одним із чинників, що сприяв збільшенню обороту роздрібної торгівлі та водночас негативно впливав на виробництво окремої продукції переробної промисловості, стало зростання споживчого імпорту.

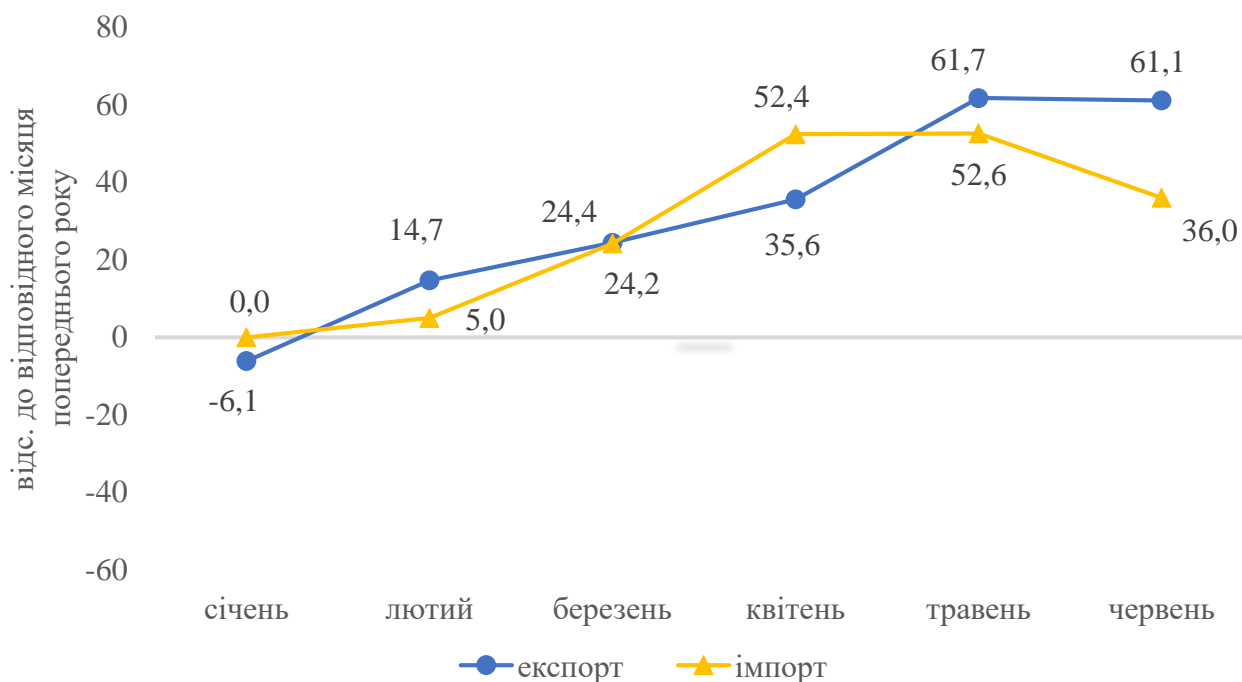
У промисловості обсяги виробництва продукції зросли на 2,1 відсотка. При цьому випуск продукції переробної промисловості збільшився на 2,5 відс. за рахунок зростання обсягів виробництва меблів, гумової, пластмасової продукції, продукції машинобудування, виробів з деревини, текстильних товарів, одягу, виробів зі шкіри, продукції металургійної та хімічної промисловості. Разом із тим знизилося виробництво продукції харчової – на 10,1 відс. і фармацевтичної промисловості – на 3,4 відс., коксу і продуктів нафтоперероблення – на 2,6 відс., одним із чинників чого стало збільшення їх імпорту. Зокрема, у січні – червні цього року, за даними ДМС, вартісні обсяги імпорту цукру в 60,3 раза більші, ніж у відповідному періоді попереднього року, коксу і бітуму нафтового – в 2,6 раза, нафти та нафтопродуктів – на 29,6 відс., сирів – на 24,5 відс., лікарських засобів – на 19,8 відсотка.

Вантажооборот збільшився на 1,7 відс., обсяг будівельних робіт – на 0,2 відс., що зумовлено зростанням перевезень автомобільним і залізничним транспортом на 7,9 і 2,4 відс. та збільшенням будівництва житла на 16,4 відсотка.

У сільському господарстві й оптовій торгівлі обсяги виробництва продукції (робіт, послуг) зменшилися на 8,2 і 5,7 відсотка.

1.2. Експорт товарів у січні – червні цього року, порівняно з відповідним періодом 2020 року, зріс, за попередніми даними НБУ, на 30,1 відс. при прогнозі на рік 2,9 відс., що, зокрема, вплинуло на збільшення заявлених до відшкодування сум податку на додану вартість. Імпорт товарів, відповідно, зріс на 26,4 відс. при прогнозі на рік 9,7 відс., що стало одним з основних чинників збільшення окремих доходів державного бюджету.

Діаграма 2. Зростання експорту й імпорту товарів стало одним із основних чинників збільшення доходів державного бюджету

Найбільше у звітному періоді внаслідок сприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури на сировинних ринках зросли, за даними ДМС, вартісні обсяги експорту залізних руд, плоского прокату, напівфабрикатів із вуглецевої сталі, чавуну, соняшникової олії, ізолюваних проводів та кабелів, частка яких в загальній товарній структурі експорту становить 41,1 відсотка. Загалом український експорт на три чверті складався із сировини і продукції з низьким ступенем переробки.

Збільшення вартісного обсягу імпорту товарів зумовлено зростанням обсягу ввезення в Україну, за даними ДМС, природного газу, нафти та нафтопродуктів, окремої продукції машинобудування, насамперед легкових автомобілів, а також лікарських засобів, частка яких в загальній товарній структурі імпорту становить майже чверть.

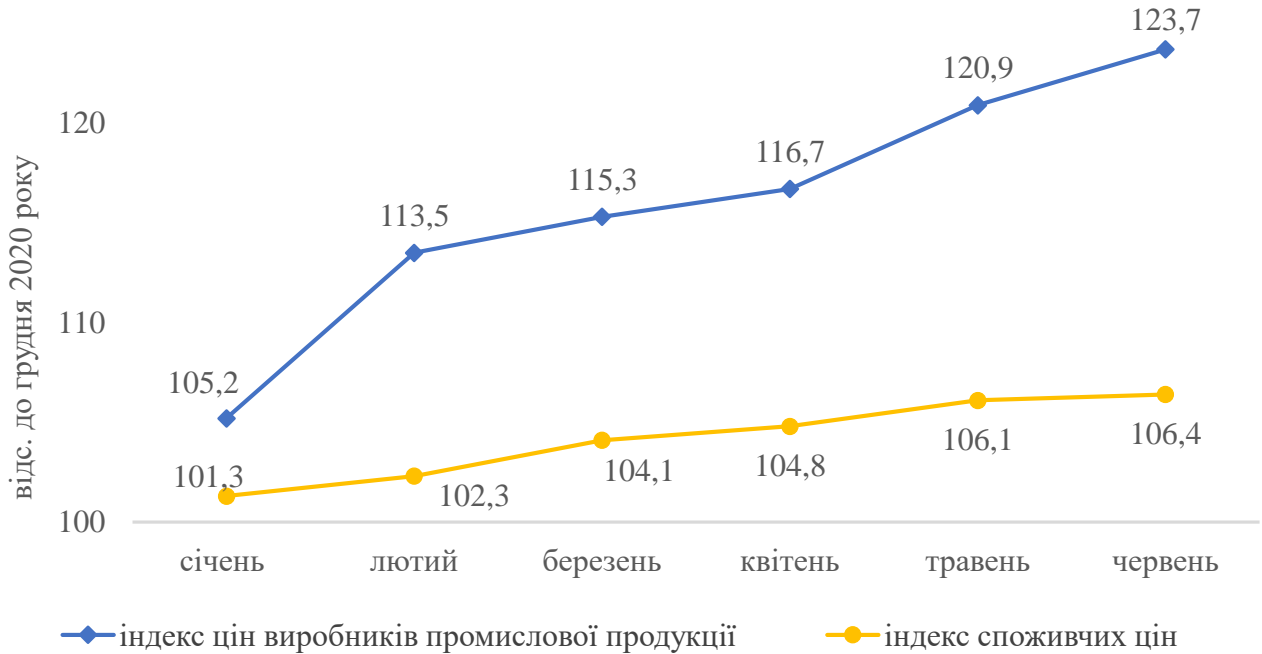
1.3. Обсяг припливу прямих іноземних інвестицій недостатній для прискорення зростання економіки в наступних періодах.

Чистий приплив прямих іноземних інвестицій у січні – червні цього року, за попередніми даними НБУ, становив 2,1 млрд дол. США (у тому числі в банківський сектор – 293 млн дол. США). Обсяг приватних грошових переказів, які надійшли в Україну в тому ж періоді (6,2 млрд дол. США), втричі більший. При цьому в другому кварталі приплив прямих іноземних інвестицій, порівняно з першим кварталом, зменшився з 1 460 до 590 млн дол. США.

1.4. Споживчі ціни у червні 2021 року до грудня 2020 року, за даними Держстату, підвищилися на 6,4 відс., ціни виробників промислової продукції – на 23,7 відс. при прогнозі на рік 7,3 і 8,7 відс. відповідно. Ціновий чинник сприяв

збільшенню надходжень окремих податків до державного бюджету, частка яких у загальному обсязі доходів становить 43 відсотки.

Діаграма 3. Індекс приросту цін виробників у 3,7 раза перевищив індекс приросту споживчих цін, що є додатковим чинником посилення інфляції

У звітному періоді інфляцію спричинили підвищення цін на окремі продукти харчування: соняшникову олію – на 47,5 відс., цукор – на 21,4 відс., фрукти – на 18,6 відс., овочі – на 12,0 відс., хліб – на 9,4 відс., а також збільшення регульованих державою тарифів на окремі житлово-комунальні і транспортні послуги: електроенергію – на 36,6 відс., водовідведення – на 17,5 відс., послуги залізничного пасажирського транспорту – на 16,7 відс., водопостачання – на 11,0 відс., при цьому бензин і дизельне паливо подорожчали на 18,2 відсотка.

В умовах зростання цін установлений у Законі прожитковий мінімум для працездатних осіб удвічі менший від його фактичного розміру. За незмінного впродовж січня – червня цього року розміру прожиткового мінімуму для цієї групи населення (2 270 грн) фактичний його розмір у цінах червня 2021 року, за даними Мінсоцполітики, становив 4 597 гривень.

1.5. В умовах відновлення економічного зростання у звітному періоді погіршилася ситуація на ринку праці.

Рівень безробіття населення працездатного віку, визначений за методологією МОП, у першому кварталі цього року, за даними Держстату, становив 10,9 відс., що є найвищим показником з 2004 року.

Прострочена заборгованість із виплати заробітної плати з початку року зросла на 981 млн грн, або 37,6 відс., і на 01.07.2021 становила 3 592,6 млн гривень. При цьому сума заборгованості з виплати заробітної плати за рахунок бюджетних коштів з початку року, за даними Держстату, збільшилася на 30,9 відсотка.

II. Доходи державного бюджету

2.1. Доходи державного бюджету в першому півріччі 2021 року становили 592,0 млрд грн, або 52,9 відс. плану на рік (1 трлн 118,7 млрд грн), у тому числі загального фонду – 505,9 млрд грн, або 52,0 відс. плану на рік (973,4 млрд грн), спеціального – 86,1 млрд грн, або 59,2 відс. (145,3 млрд гривень).

Рівень виконання у звітному періоді доходів державного бюджету на 4,8 відс. пункту вищий від середньої частки доходів у першому півріччі в обсязі за рік загалом у 2016 – 2020 роках (48,1 відсотка).

Встановлені в Законі України від 15.12.2020 № 1082 „Про Державний бюджет України на 2021 рік” доходи державного бюджету в сумі 1 трлн 84,0 млрд грн збільшено відповідно до Закону зі змінами, внесеними Законом України від 29.04.2021 № 1434 „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”, на 13,5 млрд грн, або 1,2 відс., – до 1 трлн 97,5 млрд гривень. При цьому зменшено обсяг коштів, що перераховуються НБУ відповідно до Закону України „Про Національний банк України”, – на 8,6 млрд грн, акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – на 1,3 млрд гривень.

Виконання плану доходів державного бюджету в першому півріччі наведено в додатку 2.

2.1.1. План доходів загального фонду державного бюджету на перше півріччя з урахуванням внесених змін, визначений у сумі 482,2 млрд грн, або 49,5 відс. плану на рік, перевиконано на 23,7 млрд грн, або 4,9 відс., внаслідок насамперед відмінності фактичних макропоказників у звітному періоді від прогнозних, що враховані в розрахунках доходів державного бюджету.

Сума перевиконання окремих доходів загального фонду державного бюджету у звітному періоді становила загалом 33,7 млрд грн, невиконання – 10,0 млрд гривень.

Зокрема, план з податку на прибуток підприємств перевиконано на 8,2 млрд грн, або 13,9 відсотка.

ПДВ із ввезених на митну територію України товарів перевищив план на 6,5 млрд грн, або 4,2 відс., що зумовлено насамперед збільшенням імпорту товарів у січні – червні 2021 року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 26,4 відс., тоді як у розрахунках обсягу доходів державного бюджету на 2021 рік враховано прогнозоване на рік зростання імпорту товарів на 9,7 відсотка. Водночас середній у січні – червні офіційний курс гривні до долара США становив 27,78 грн за долар США при врахованому в прогнозному розрахунку надходжень ПДВ на 2021 рік курсі 29,1 грн за долар США.

Надходження ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) із урахуванням бюджетного відшкодування у січні – червні перевищили плановий показник на 6,2 млрд грн, або 9,4 відс, при цьому в січні – червні 2021 року, порівняно з відповідним періодом 2020 року, середні ціни виробників промислової продукції в межах України збільшились на 21,7 відс., тоді як їх прогнозне зростання на 2021 рік – на 6,9 відсотка.

Діаграма 4. Перевиконання/невиконання плану на перше півріччя 2021 року окремих доходів загального фонду

Плановий показник надходжень рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення у першому півріччі перевиконано на 4,4 млрд грн, або 24,9 відс., найбільше – рентної плати за користування надрами для видобування природного газу – на 3,0 млрд грн, або 25,5 відсотка. Таке перевиконання спричинено більшими від врахованих у розрахунках доходів державного бюджету на 2021 рік:

- середньою за січень – червень митною вартістю імпортного природного газу, що склалась у процесі митного оформлення під час ввезення на територію України і яку платники враховують при визначенні податкових зобов'язань, – на 43,4 відс.;

- ціною природного газу для забезпечення побутових споживачів і виробників теплової енергії – на 40,2 відсотка.

При цьому середній за січень – червень цього року офіційний курс гривні до долара США на 4,5 відс. міцніший, порівняно з прогнозованим на 2021 рік.

Надходження акцизного податку із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) у першому півріччі перевищили план на 4,4 млрд грн, або в 2,3 раза, за рахунок насамперед податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, план якого на звітний період перевиконано на 4,1 млрд грн, або в 2,7 раза, на 2021 рік – на 1,3 млрд грн, або 25,5 відсотка. Це спричинене, зокрема, зростанням переплати. Так, сума податку з цього виду підакцизної продукції, яка сплачена до державного бюджету і буде нарахована в наступному звітному періоді, з початку року збільшилась на 3,1 млрд грн, або в 5,4 раза, що зумовлено передусім сплатою податку під час придбання платниками акцизних марок для тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (ТВЕН), які з 2021 року виділені в окрему групу підакцизних товарів². При внесенні змін до Закону³ обсяг доходів у частині вказаного податку не змінився.

Водночас план акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) не виконано на 3,0 млрд грн, або 9,2 відс., внаслідок податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, надходження якого менші за планові на 3,4 млрд грн, або 13,6 відсотка. Невиконання спричинене насамперед тим, що в розрахунку прогнозних надходжень акцизного податку з тютюнових виробів на 2021 рік враховано скорочення обсягу реалізації виробниками сигарет на внутрішньому ринку на 11,5 відс., тоді як у січні – червні зменшення становило 21,9 відсотка.

План надходжень частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до державного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, у першому півріччі не виконано на 0,8 млрд грн, або 3,2 відс, при цьому податковий борг із частини чистого прибутку (доходу) господарських організацій (державних унітарних підприємств та їх об'єднань), що вилучається до державного бюджету, в червні цього року збільшився на 2,9 млрд гривень.

Надходження ПДФО у першому півріччі цього року на 0,4 млрд грн, або 0,7 відс., менші плану. При цьому як середньооблікова кількість штатних працівників, так і середньомісячна їх заробітна плата, за даними Держстату, в січні – червні на 2,4 відс. менші від прогнозних показників, врахованих у розрахунках доходів державного бюджету на 2021 рік.

² Закон України від 16.01.2020 № 466 „Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві”.

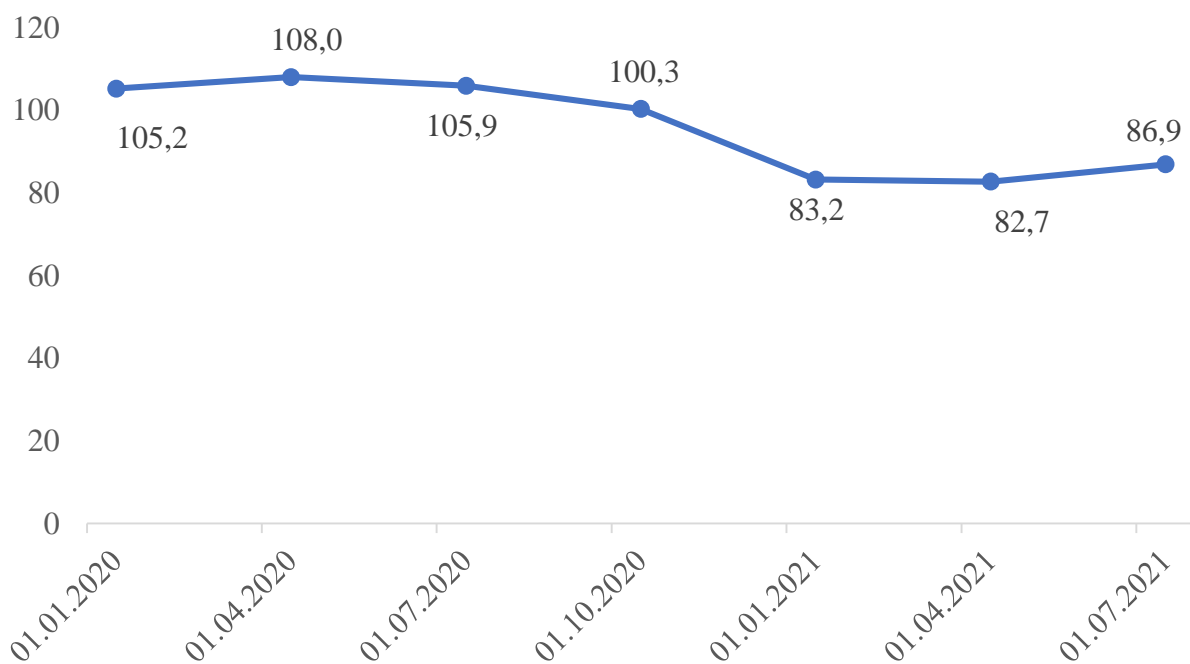
³ Закон України від 29.04.2021 № 1434 „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”.

Перевиконанню доходів загального фонду сприяло збільшення суми надміру сплачених до державного бюджету податків, зборів та інших платежів з початку 2021 року на 4,3 млрд грн, або 27,2 відс., – до 20,2 млрд гривень.

Залишок невідшкодованого платникам ПДВ з початку 2021 року зменшився на 1,5 млрд грн, або 8,4 відс., – до 16,7 млрд грн на кінець першого півріччя. Бюджетне відшкодування платникам ПДВ у січні – червні цього року здійснено в сумі 74,9 млрд грн, що на 0,2 млрд грн, або 0,2 відс., менше, ніж у січні – червні 2020 року. При цьому в січні – червні цього року платниками ПДВ заявлено до відшкодування на поточний рахунок 73,6 млрд грн, що на 10,1 млрд грн, або 15,9 відс., більше, ніж у відповідному періоді 2020 року.

2.1.2 Відновилося зростання податкової заборгованості суб'єктів господарювання перед державним бюджетом.

Діаграма 5. Податковий борг з початку 2021 року збільшився

За даними ДПС, податковий борг платників податків перед державним бюджетом з початку року збільшився на 3,7 млрд грн, або 4,4 відс., – до 86,9 млрд гривень. Зростання відбулось у червні внаслідок насамперед збільшення на 2,9 млрд грн, або в 3,0 раза, заборгованості з частини чистого прибутку (доходу) господарських організацій (державних унітарних підприємств та їх об'єднань), що вилучається до державного бюджету.

Сума наявних розстрочених і відстрочених грошових зобов'язань (податкового боргу) з початку року збільшилась на 1,9 відс. – до 1,7 млрд гривень. Водночас у першому півріччі списано 4,2 млрд грн податкового боргу, що на 0,4 млрд грн, або 8,5 відс., менше, ніж у відповідному періоді попереднього року.

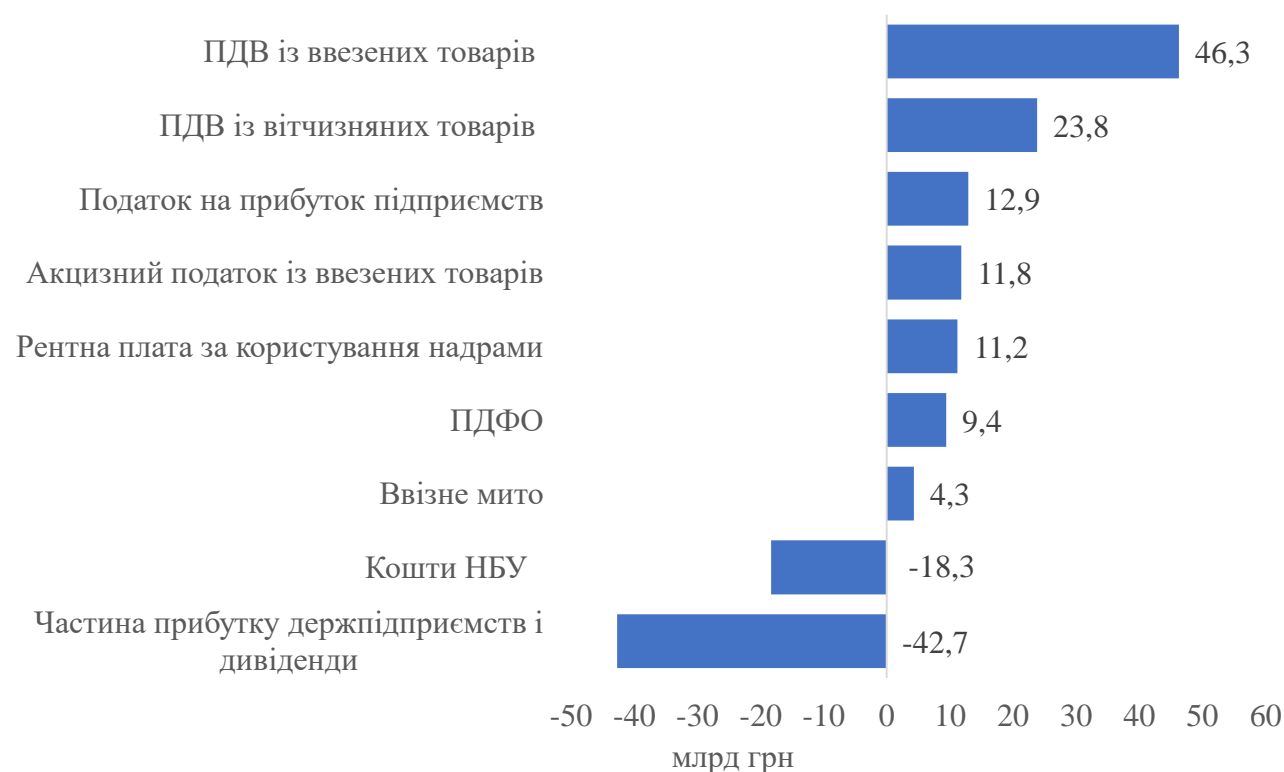
2.1.3. У Звіті про результати аудиту ефективності виконання державними органами повноважень в частині контролю надходжень до державного бюджету адміністративних штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зокрема, зазначено, що КМУ, МВС, Національна поліція України та Міністерство юстиції України не забезпечили у повному обсязі надходження до державного бюджету адміністративних штрафів, застосованих до порушників Правил дорожнього руху.

Аудит засвідчив: середній рівень сплати адміністративних штрафів, накладених за рішеннями судів, у 2018 – 2020 роках – 22,4 відс., або у 2,5 раза менший, порівняно з 2013 – 2015 роками (57 відс.), що негативно вплинуло на стан надходжень до державного бюджету адміністративних штрафів за порушення Правил дорожнього руху.

Внаслідок закриття судами справ про адміністративні правопорушення і скасування постанов про накладення адміністративного стягнення за результатами адміністративного та судового оскарження порушниками Правил дорожнього руху до державного бюджету, за розрахунками аудиторів Рахункової палати, не надійшло 1,2 млрд гривень.

2.2. Доходи державного бюджету у першому півріччі цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися на 72,6 млрд грн, або 14,0 відс., за рахунок насамперед зростання імпорту, цін і девальвації гривні. Доходи загального фонду збільшилися на 55,0 млрд грн, або 12,2 відс., спеціального – на 17,6 млрд грн, або 25,7 відсотка.

Діаграма 6. Збільшення/зменшення окремих доходів державного бюджету в першому півріччі 2021 року порівняно з першим півріччям 2020 року

Найбільше у першому півріччі цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросли надходження:

- ПДВ із ввезених на митну територію України товарів – на 46,3 млрд грн, або 40,1 відс., за рахунок збільшення імпорту товарів у січні – червні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 26,4 відс. і девальвації гривні до долара США на 6,9 відс.;

- ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування – на 23,8 млрд грн, або 48,8 відс., надходження цього податку без урахування відшкодованих сум зросли на 23,6 млрд грн, або 19,1 відс., насамперед за рахунок зростання в січні – червні середніх цін виробників промислової продукції в межах України на 21,7 відс. і споживчих цін на 8,3 відс.;

- податку на прибуток підприємств – на 12,9 млрд грн, або 23,7 відс., що зумовлено, зокрема, збільшенням прибутків прибуткових підприємств за I квартал 2021 року на 9,4 відс.;

- акцизного податку із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – на 11,8 млрд грн, або 49,7 відс., зокрема податку з:

тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 5,2 млрд грн, або в 5,5 раза, що спричинено підвищенням із 01.01.2021 ставок акцизного податку на тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) і рідини, що використовуються в електронних сигаретах⁴;

ввезеного пального – на 3,2 млрд грн, або 18,1 відс., за рахунок насамперед девальвації гривні до євро на 17,1 відс.;

транспортних засобів – на 3,0 млрд грн, або 78,3 відс., що зумовлено насамперед збільшенням їх імпорту на 42,5 відс. і девальвацією гривні до євро на 17,1 відс.;

- рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення – на 11,2 млрд грн, або 2,0 раза, у тому числі рентної плати для видобування природного газу – на 7,9 млрд грн, або 2,1 раза, що при зменшенні обсягів видобутку природного газу на 4,4 відс. зумовлено збільшенням на 97,4 відс. митної вартості імпортного природного газу, що встановилась у процесі митного оформлення під час ввезення на територію України і яку платники рентної плати враховують при визначенні податкових зобов'язань, а також девальвацією гривні до долара США на 6,9 відс.;

⁴ Закон України від 16.01.2020 № 466 „Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві”.

- ПДФО – на 9,4 млрд грн, або 17,4 відс., за рахунок зростання на 21,8 відс. середньомісячного розміру заробітної плати у січні – червні порівняно з відповідним періодом попереднього року.

Водночас найбільше у першому півріччі цього року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зменшилися надходження:

- частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до державного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, – на 42,7 млрд грн, або 62,4 відс., що зумовлено насамперед відсутністю дивідендів від НАК „Нафтогаз України” у зв'язку зі збитками, отриманими за результатами фінансово-господарської діяльності у 2020 році (у попередньому році ця компанія перерахувала до державного бюджету 39,6 млрд грн дивідендів);

- коштів, що перераховуються НБУ відповідно до Закону України „Про Національний банк України”, – на 18,3 млрд грн, або 42,8 відс.;

- акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – на 0,3 млрд грн, або 0,7 відс., внаслідок податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, надходження якого в умовах підвищення з 01.01.2021 ставки податку на 20 відс.⁵ зменшилися на 1,6 млрд грн, або 7,0 відс., у зв'язку із скороченням на 21,9 відс. реалізації тютюнових виробів на внутрішньому ринку у січні – червні порівняно з відповідним періодом попереднього року.

⁵ Закон України від 23.11.2018 № 2628 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів”.

III. Видатки державного бюджету та кредитування

3.1. Видатки державного бюджету у першому півріччі цього року становили 633,6 млрд грн, або 46,1 відс. плану на рік, у тому числі загального фонду – 558,7 млрд грн, або 92,7 відс. плану на звітний період і 46,7 відс. плану на рік, спеціального фонду – 74,9 млрд грн, або 42,4 відс. плану на рік.

Видатків на придбання предметів, матеріалів, обладнання, капітальне будівництво (придбання) житла, реконструкцію та реставрацію здійснено на суму 5,6 млрд грн, або 16,6 відс. плану на січень – червень, що на 15,6 відс. пункту менше від середньої частки цих видатків у першому півріччі в обсязі за рік загалом у 2016 – 2020 роках.

Діаграма 7. Видатки державного бюджету у січні – червні 2016 – 2021 років

Інформацію про виконання плану видатків державного бюджету в січні – червні 2021 року за функціональною класифікацією видатків і кредитування бюджету наведено в додатку 3.

Захищені видатки, перелік яких визначено у статті 55 БКУ, становили 93,7 відсотка.

До державного бюджету повернено кредитів у сумі 4,5 млрд грн, або 52,6 відс. плану на рік, надано кредитів з державного бюджету у сумі 6,0 млрд грн, або 34,2 відс. плану на рік. При цьому внаслідок низької

вибірки коштів, отриманих від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проєктів, а також неповернення до державного бюджету кредитів, що надавалися деяким суб'єктам господарювання на здійснення господарської діяльності та громадянам на будівництво (придбання) житла, не виконано двадцяти п'яти із тридцяти однієї запланованої на січень – червень бюджетної програми з кредитування державного бюджету.

3.2. КМУ не затверджено у встановлений у частині п'ятій статті 24¹ БКУ термін розподіл коштів ДФРР між адміністративно-територіальними одиницями, інвестиційними програмами і проєктами регіонального розвитку.

У Законі за бюджетною програмою Мінрегіону 2761070 „Державний фонд регіонального розвитку” передбачено 4,5 млрд гривень.

У помісячному розписі державного бюджету перерахування коштів ДФРР регіонам передбачене з квітня 2021 року.

Відповідно до частини п'ятої статті 24¹ БКУ (зі змінами, що набрали чинності з 1 січня 2021 року) КМУ мав затвердити за погодженням з Комітетом ВРУ з питань бюджету розподіл коштів ДФРР між адміністративно-територіальними одиницями, інвестиційними програмами і проєктами регіонального розвитку у двомісячний строк із дня набрання чинності законом про державний бюджет.

КМУ не виконано цієї вимоги і не прийнято рішення у визначений БКУ термін, що спричинено, зокрема, довготривалим відбором інвестиційних програм і проєктів, які реалізовуватимуться за рахунок коштів ДФРР.

Довідково. КМУ розпорядженням від 12.04.2021 № 297-р затвердив перелік інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися у 2021 році за рахунок коштів ДФРР, у тому числі тих, які фінансуються з метою погашення кредиторської заборгованості, зареєстрованої органами Казначейства станом на 01.01.2021.

Розпорядженням КМУ від 16.06.2021 № 660-р внесено зміни до розпорядження від 12.04.2021 № 297-р у частині уточнення переліку інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися у 2021 році за рахунок коштів ДФРР і обсягу видатків.

Станом на 01.07.2021 КМУ не розподілено 29,2 млн грн коштів ДФРР.

3.3. КМУ зволікав із прийняттям рішень про розподіл коштів за напрямками (об'єктами, заходами) визначених у статті 28 Закону бюджетних програм. Як наслідок, не здійснено передбачених у помісячному розписі державного бюджету на січень – червень видатків на суму 85,9 млн гривень.

Відповідно до статті 28 Закону розподіл коштів за напрямками (об'єктами, заходами) 11-х бюджетних програм 9-ти ГРБК на будівництво (придбання)

житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та здійснення природоохоронних заходів здійснюється за рішенням КМУ, погодженим із Комітетом ВРУ з питань бюджету.

У січні – червні КМУ не прийнято рішення про розподіл коштів за напрямами (об'єктами, заходами) бюджетних програм на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Державної прикордонної служби України і здійснення природоохоронних заходів. Як наслідок, за бюджетними програмами:

- МВС 1002070 „Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Державної прикордонної служби України” станом на 05.07.2021 не затверджено паспорта бюджетної програми, що є порушенням вимог частини восьмої статті 20 БКУ; передбачені у помісячному розписі асигнувань на лютий – червень видатки на суму 52,0 млн грн не здійснено;

- Міндовкілля 2701270 „Здійснення природоохоронних заходів, зокрема з покращення стану довкілля” станом на 05.07.2021 не затверджено паспорта бюджетної програми, що є порушенням вимог частини восьмої статті 20 БКУ; передбачені у помісячному розписі асигнувань на лютий – червень видатки на суму 33,9 млн грн не здійснено.

3.4. ГРБК за погодженням з Мінфіном у порушення вимог частини восьмої статті 20 БКУ не забезпечено затвердження 7,7 відс. паспортів бюджетних програм, що мали затверджуватися у 2021 році.

У 2021 році з урахуванням змін, внесених до закону про державний бюджет, потребують затвердження паспорти 535-ти бюджетних програм.

За інформацією Мінфіну, станом на 09.07.2021 ГРБК не подано на погодження паспорти 37-ми бюджетних програм, Мінфіном не погоджено чотирьох поданих ГРБК паспортів бюджетних програм.

За інформацією, оприлюдненою на офіційному вебсайті Казначейства, станом на 05.07.2021 ГРБК не подано Казначейству паспорти 52-х бюджетних програм, зокрема:

- семи бюджетних програм Мінагрополітики;
- шести – Мінкультури;
- по п'ять – МОЗ і Міндовкілля;
- по чотири – МОН, Мінінфраструктури та Мінрегіону;
- по три – МВС і Мінфіну;
- по дві – Мінекономіки та Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

3.5. Видатків загального фонду державного бюджету проведено менше плану на 44,3 млрд грн, або 7,3 відсотка.

Меншими від плану є видатки за бюджетними програмами Мінфіну:

- „Обслуговування державного боргу” – на 4,2 млрд грн, або 5,4 відс., унаслідок зокрема, меншого, порівняно з врахованим у розрахунках показників державного бюджету на 2021 рік, обмінного курсу гривні до іноземних валют;

- „Виплати за державними деривативами” – на 157 млн грн, або 13,6 відсотка.

У помісячному розписі асигнувань загального фонду державного бюджету (крім надання кредитів із Державного бюджету України) передбачено виконання у січні – червні 468-ми бюджетних програм⁶ на суму 447,4 млрд гривень.

Для виконання цих бюджетних програм Казначейство відкрило бюджетні асигнування загального фонду державного бюджету відповідно до плану на січень – червень.

ГРБК не розподілено 18,9 млрд грн, або 4,2 відс. відкритих Казначейством асигнувань, найбільші з яких:

- 3,8 млрд грн за бюджетними програмами МОЗ;

- 3,6 млрд грн – Міноборони;

- 2,1 млрд грн – Мінсоцполітики.

Розпорядники й одержувачі бюджетних коштів не забезпечили використання 18,5 млрд грн, або 4,3 відс. направлених відкритих асигнувань, що спричинено, зокрема, зволіканням КМУ із затвердженням порядків використання коштів за окремими бюджетними програмами або внесенням змін до них і розподілів коштів, а також довготривалим погодженням і затвердженням паспортів бюджетних програм, недоліками в організації проведення видатків, незавершенням процедур закупівель.

У результаті заплановані на січень – червень видатки загального фонду:

- за 56-ма бюджетними програмами 19-ти ГРБК на суму 2,5 млрд грн не здійснювалися;

⁶ Без урахування видатків на міжбюджетні трансферти, обслуговування державного боргу, виплат за державними деривативами і видатків, які розподіляються між бюджетними програмами ГРБК за рішеннями КМУ за бюджетними програмами 3511030 „Резервний фонд”; 3511570 „Забезпечення окремих видатків районних державних адміністрацій, пов’язаних з ліквідацією районів”.

- за 15-ма бюджетними програмами на суму 99,0 млрд грн проведені у запланованих обсягах, із яких на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів ПФУ – 97,7 млрд грн, виплату ФСС на випадок безробіття допомоги по безробіттю – 0,4 млрд грн, виплату застрахованим особам матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності ФСС – 0,4 млрд грн;

- за 397-ма бюджетними програмами – менші плану на 34,9 млрд гривень.

Зокрема, менші плану видатки за бюджетними програмами:

- МОЗ – на 8,3 млрд грн, або 10,5 відс., із них на реалізацію програми державних гарантій медичного обслуговування населення – на 3,3 млрд грн, або 5,3 відс., що спричинено спрямуванням коштів у межах фактичних зобов'язань;

- Міноборони – на 4,3 млрд грн, або 7,9 відс., із них на забезпечення діяльності ЗСУ, підготовку кадрів і військ, медичне забезпечення особового складу, ветеранів військової служби та членів їхніх сімей, ветеранів війни – на 1,9 млрд грн, або 4,8 відс., на закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання – на 1,8 млрд грн, або 13,2 відс., зокрема унаслідок тривалого затвердження КМУ документів, необхідних для здійснення оборонних закупівель, і незавершення процедур закупівель;

- Мінсоцполітики – на 3,3 млрд грн, або 1,9 відс., із них на виплату деяких видів допомоги, компенсацій, грошового забезпечення й оплату послуг окремим категоріям населення – 1,6 млрд грн, або 5,1 відс., оскільки фактична потреба за цими виплатами менша, ніж планувалося.

Крім того, видатки за 5-ма з 23-х бюджетних програм на надання трансфертів із загального фонду державного бюджету місцевим бюджетам менші плану на 1,3 млрд грн, або 1,8 відсотка.

3.6. На виконання семи прийнятих КМУ у січні – червні рішень про виділення коштів з резервного фонду Мінфіном відкрито п'ять бюджетних програм ГРБК на суму 118,2 млн гривень.

Зокрема:

- Міністерству у справах ветеранів України – на 58,6 млн грн для надання одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та особам, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час участі в зазначеній операції (розпорядження КМУ від 03.02.2021 № 87-р, від 10.03.2021 № 176-р, від 14.04.2021 № 315-р і від 17.05.2021 № 451-р);

- Міністерству закордонних справ України – на 20,0 млн грн для надання гуманітарної допомоги Республіці Хорватія (розпорядження КМУ від 05.01.2021 № 22-р);

- МВС – на 11,0 млн грн для надання гуманітарної допомоги Республіці Індія (розпорядження КМУ від 19.05.2021 № 467-р) та на 24,6 млн грн для оснащення мобільного госпіталю ДСНС для надання медичної допомоги пацієнтам з COVID-19 (розпорядження КМУ від 19.05.2021 № 475-р);

- Мінінфраструктури – на 4 млн грн для надання гуманітарної допомоги Республіці Індія (розпорядження КМУ від 19.05.2021 № 467-р).

Казначейством відкрито ГРБК асигнування на суму 118,2 млн грн, або 100 відс. плану на січень – червень. Не розпочато проведення видатків за бюджетною програмою МВС на оснащення мобільного госпіталю ДСНС для надання медичної допомоги пацієнтам з COVID-19 на 2,4 млн грн, що насамперед спричинено незавершенням процедур закупівель.

3.7. У січні – червні КМУ на боротьбу з пандемією та її наслідками спрямовано 99,5 відс. наявних залишків спеціального фонду державного бюджету і розподілено увесь обсяг видатків, передбачених у загальному фонді за бюджетною програмою Мінфіну 3511380 „Заходи, пов’язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками”.

У Законі зі змінами на здійснення заходів, пов’язаних з вакцинацією населення і запобіганням поширенню на території України COVID-19 та боротьбою з її наслідками, передбачено видатки у загальному фонді державного бюджету за бюджетними програмами, зокрема:

- Мінфіну 3511380 „Заходи, пов’язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками” – 3 млрд грн;

- МОЗ 2301270 „Проведення вакцинації населення від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2” – 2,6 млрд гривень.

Крім того, у пункті 24 статті 14 Закону встановлено, що на здійснення заходів, пов’язаних з вакцинацією населення і запобіганням виникненню та поширенню на території України пандемії та боротьбою з її наслідками, збільшенням заробітної плати працівникам медичних закладів спрямовуються:

- надходження до спеціального фонду державного бюджету податку на прибуток і дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, що підлягають сплаті як грошове зобов’язання внаслідок усунення порушень законодавства, виявлених у 2020 році Державною аудиторською службою України в результаті ревізії фінансово-господарської діяльності НАК „Нафтогаз України” за період з 1 жовтня 2018 року по 31 грудня 2019 року, НАК „Нафтогаз України” та

господарськими товариствами, акціонером (засновником, учасником) яких є зазначене товариство;

- залишок коштів, джерелом формування яких у 2020 році були надходження, визначені пунктами 14, 15 та 16 статті 11 закону про державний бюджет на 2020 рік.

Ці кошти розподіляються за рішеннями КМУ, погодженими з Комітетом ВРУ з питань бюджету.

У звітному періоді КМУ прийнято:

- чотири рішення про розподіл бюджетних призначень за бюджетною програмою Мінфіну 3511380 „Заходи, пов’язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками” на суму 3 млрд грн;

- дев’ять рішень про спрямування 6,1 млрд грн залишків коштів спеціального фонду.

КМУ також прийнято три рішення⁷ про перерозподіл видатків між бюджетними програмами ГРБК і спрямовано на:

- проведення вакцинації населення від COVID-19 – 6,5 млрд грн;

- субвенцію місцевим бюджетам для закупівлі 17 789 кисневих концентраторів для пацієнтів з низькою сатурацією, з пошкодженими легенями, які потребують кисневої підтримки протягом тривалого часу, у тому числі вдома, – 694 млн грн;

- придбання засобів індивідуального захисту і розхідних матеріалів для проведення лабораторних досліджень методом ПЛР лабораторними підрозділами МОЗ – 199 млн гривень.

У помісячному розписі державного бюджету на січень – червень на боротьбу з пандемією та її наслідками передбачено видатки для трьох ГРБК за 8-ма бюджетними програмами на суму 15,8 млрд гривень. ГРБК здійснено видатків за 7-ма бюджетними програмами на суму 14,0 млрд грн, що на 11,2 відс. менше плану на звітний період. Зокрема, на:

- проведення вакцинації населення від COVID-19 – 9,1 млрд грн, що на 13,1 відс. менше плану на січень – червень;

- надання ПФУ допомоги застрахованим особам на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню COVID-19, – 2,8 млрд грн, що на 3,4 відс. менше плану;

- виплату ФСС на випадок безробіття допомоги по безробіттю – 1,1 млрд грн, або 100 відс. плану.

⁷ Розпорядження КМУ від 31.03.2021 № 295-р, постанови КМУ від 31.03.2021 № 333 і від 14.04.2021 № 338.

У звітному періоді не проводилися видатки на виплату державної компенсації шкоди, пов'язаної з ускладненнями, що можуть виникнути після вакцинації від COVID-19, на суму 8,0 млн гривень.

3.8. КМУ, Укравтодором і Мінінфраструктури не забезпечено належного використання наявних ресурсів державного дорожнього фонду.

До державного дорожнього фонду, утвореного відповідно до статті 24² БКУ, надійшло 59,8 млрд грн, або 65,2 відс. плану на рік.

За рахунок цих джерел проведено видатків і надано кредитів на суму 43,8 млрд грн, або 47,7 відс. плану на рік, зокрема за двома бюджетними програмами Укравтодору видатків на дорожнє господарство – 33,4 млрд грн, або 54,1 відс. плану на рік.

За бюджетною програмою 3101270 Мінінфраструктури не розпочато проведення видатків на оновлення рухомого складу для перевезення пасажирів і модернізацію залізничної інфраструктури для розвитку пасажирських перевезень у сумі 1,5 млрд грн, оскільки КМУ затверджено порядок використання цих коштів постановою від 28.04.2021 № 447 з недотриманням визначеного у частині сьомій статті 20 БКУ терміну: протягом 30-ти днів з дня набрання чинності законом про державний бюджет. Як наслідок, Мінінфраструктури станом на 01.07.2021 не затверджено паспорта бюджетної програми, що є порушенням вимог частини восьмої статті 20 БКУ.

Крім того, за бюджетною програмою 3111600 Укравтодору на розвиток автомагістралей і реформу дорожнього сектору надано кредитів на 459 млн грн, або 21,8 відс., менше плану на січень – червень, що спричинено системними недоліками в плануванні та використанні коштів на реалізацію інвестиційних проектів за рахунок коштів, отриманих від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій.

3.9. Міндовкіллям не забезпечено використання наявних ресурсів державних фондів, утворених відповідно до статей 24³ – 24⁴ БКУ. У результаті у січні – червні заходи з вирішення нагальних екологічних проблем не реалізовано або реалізовано частково.

До Державного фонду поводження з радіоактивними відходами, утвореного відповідно до статті 24³ БКУ, надійшло 524,7 млн грн, або 54,4 відс. плану на рік. За рахунок коштів фонду за бюджетною програмою Міндовкілля 2708090 для Державного агентства України з управління зоною відчуження на виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво комплексу „Вектор” і експлуатацію його об'єктів проведено видатків у сумі 115,7 млн грн, або 12,0 відс. плану на рік.

До державного фонду розвитку водного господарства, утвореного відповідно до статті 24⁴ БКУ, надійшло 71,6 млн грн, або 46,3 відс. плану на рік. За рахунок цього джерела видатки за двома бюджетними програмами

Міндовкілля для Державного агентства водних ресурсів України не здійснювалися, оскільки Міністерство не забезпечило затвердження у визначений БКУ термін паспортів цих програм:

- 2707090 щодо першочергового забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням затверджено 30.04.2021;

- 2707070 щодо захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, у тому числі в басейні р. Тиса у Закарпатській області, станом на 01.07.2021 не затверджено.

3.10. З початку року дебіторська заборгованість розпорядників і одержувачів бюджетних коштів за видатками збільшилася на 16,2 відс., кредиторська заборгованість – удвічі.

Дебіторська заборгованість зросла на 7,3 млрд грн – до 52,8 млрд грн, з неї прострочена – 5,7 млрд гривень.

У січні – червні найбільше зросла дебіторська заборгованість за видатками із закупівлі, модернізації та ремонту озброєння, військової техніки, засобів та обладнання – на 6,6 млрд гривень.

Крім того, утворилася дебіторська заборгованість за видатками із проведення вакцинації населення від COVID-19 на суму 7,6 млрд гривень.

Кредиторська заборгованість зросла на 3,5 млрд грн – до 7 млрд грн, із неї прострочена – 75,5 млн гривень. Зокрема, утворилася заборгованість у сумі 3,6 млрд грн за видатками на розвиток мережі й утримання автомобільних доріг загального користування державного значення.

3.11. КМУ, Мінфіном і окремими ГРБК не забезпечено початку проведення видатків і надання кредитів на 1,1 млрд грн за сімома з тридцяти однієї бюджетної програми на реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій. За рештою бюджетних програм проведення видатків і надання кредитів здійснено на 7,9 млрд грн, або 56,6 відс., менше плану на січень – червень. Збільшилися ризики втрати наявних можливостей для отримання додаткових ресурсів, зокрема на розвиток інфраструктури.

Зокрема, не розпочато:

- проведення видатків на забезпечення медичних заходів окремих державних програм і комплексних заходів програмного характеру за бюджетною програмою 2301400 МОЗ на суму 276,7 млн грн;

- проведення видатків на вищу освіту, енергоефективність і сталий розвиток за бюджетною програмою 2201610 МОН на суму 205,9 млн грн;

- надання кредитів на реалізацію програми розвитку муніципальної інфраструктури за бюджетною програмою 2751640 Мінрегіону на суму 500,0 млн гривень.

Проведено видатків менше плану на січень – червень за:

- бюджетною програмою 1001220 МВС щодо створення єдиної авіаційної системи безпеки та цивільного захисту – на 1,5 млрд грн, або 56,6 відс.;

- двома бюджетними програмами 2751630 і 2761600 Мінрегіону щодо реалізації Надзвичайної кредитної програми для відновлення України – на 1,0 млрд грн, або 80,8 відс., що спричинено довготривалим затвердженням Міністерством переліку проєктів, які мають фінансуватися за рахунок кредитних коштів;

- двома бюджетними програмами 2301610 і 2311600 МОЗ щодо реалізації проєкту поліпшення охорони здоров'я на службі у людей – на 0,8 млрд грн, або 83,5 відсотка.

Надано кредитів менше плану на січень – червень за 7-ма бюджетними програмами Мінфіну на 2,7 млрд грн, або 71,8 відс., що спричинено, зокрема, затримками у реалізації проєктів розвитку за рахунок коштів, залучених державою.

3.12. У січні – червні 97,7 млрд грн, або 15,4 відс. усіх видатків державного бюджету, спрямовано ПФУ.

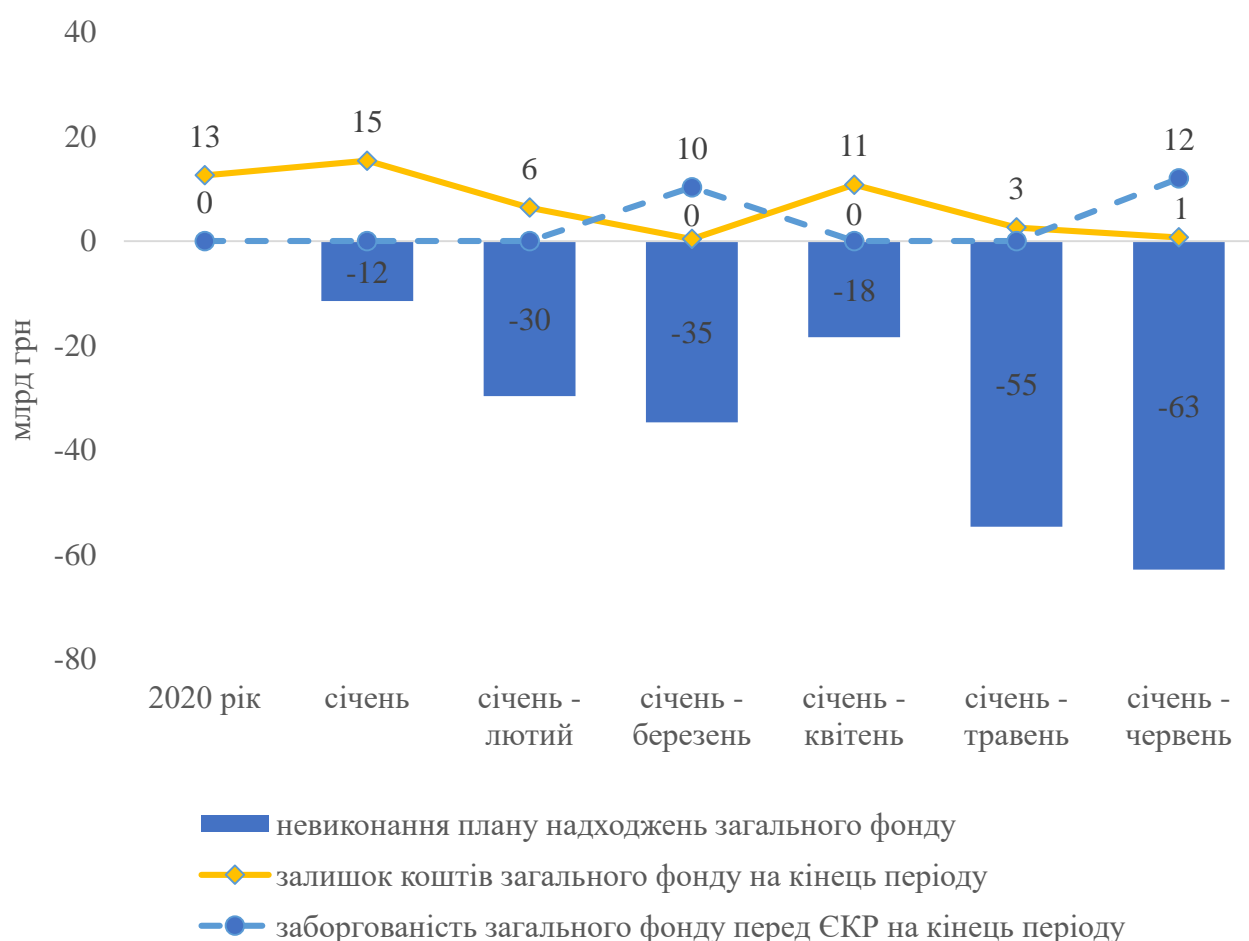
У січні – червні Казначейством надано за рахунок коштів ЄКР на покриття тимчасових касових розривів ПФУ для виплати пенсій і допомоги 77,1 млрд грн позик, із яких не повернено 8,7 млрд грн, або 11,2 відсотка.

Загалом з урахуванням наданих із 2007 року з ЄКР позик станом на 01.07.2021 не повернено 70,7 млрд гривень.

IV. Фінансування державного бюджету та борг

4.1. Недоотримання запланованих на січень – червень цього року коштів від державних зовнішніх запозичень і приватизації державного майна призвело до невиконання плану надходжень загального фонду та заборгованості перед ЄКР, що зужує можливості для своєчасного і повного здійснення запланованих видатків.

Діаграма 8. У січні – червні 2021 року внаслідок невиконання плану надходжень загального фонду для здійснення витрат використовувались кошти ЄКР і залишку на початок року (кумулятивно)

У першому півріччі цього року надходження загального фонду державного бюджету становили 770,9 млрд грн, що на 62,9 млрд грн, або 7,5 відс., менше плану на звітний період. Це спричинено отриманням у меншому, ніж заплановано на звітний період, на 87,1 млрд грн обсязі коштів від державних зовнішніх запозичень і приватизації державного майна при перевиконанні на 24,2 млрд грн плану доходів і коштів від повернення кредитів. Порівняно з першим кварталом, невиконання плану надходжень загального фонду збільшилось на 81,1 відсотка.

У цих умовах для здійснення витрат у березні та червні використовувались кошти ЄКР⁸, з лютого – кошти залишку на початок року. У результаті заборгованість загального фонду державного бюджету за отриманими з ЄКР коштами на 01.07.2021 становила 12,0 млрд грн, а обсяг коштів загального фонду державного бюджету, що обліковуються на рахунках Казначейства, з початку року зменшився на 11,9 млрд грн (до 687 млн гривень).

4.2. Унаслідок менших від плану на січень – червень цього року видатків і надання кредитів при перевиконанні плану доходів і повернення кредитів загальний фонд державного бюджету виконано з меншим від запланованого на звітний період дефіцитом, а спеціальний фонд – з профіцитом. Фінансування державного бюджету, зокрема погашення державного боргу і покриття дефіциту, здійснювалося здебільшого за рахунок державних внутрішніх запозичень.

Виконання державного бюджету в частині фінансування наведено в додатку 4.

Державний бюджет у першому півріччі 2021 року виконано з дефіцитом у сумі 43,2 млрд грн, або 16,3 відс. плану на рік. Загальний фонд виконано з дефіцитом у сумі 50,2 млрд грн, що на 57,8 відс. менше плану на звітний період (118,9 млрд гривень). Це спричинено невиконанням плану видатків і надання кредитів на 44,5 млрд грн при перевиконанні плану доходів і повернення кредитів на 24,2 млрд гривень.

Унаслідок здійснення видатків і надання кредитів у меншому обсязі, ніж отримано доходів і коштів від повернення кредитів, спеціальний фонд державного бюджету виконано з профіцитом у сумі 7,0 млрд грн при запланованому на рік дефіциті 43,4 млрд гривень.

4.3. План на січень – червень цього року фінансування державного бюджету з усіх джерел не виконано більше ніж на чверть унаслідок насамперед недонадходжень від державних зовнішніх запозичень. Суттєвими є ризики неотримання у визначених Законом обсягах надходжень для фінансування державного бюджету, зокрема державних зовнішніх запозичень, і неповного здійснення запланованих видатків і надання кредитів.

Надходження для фінансування державного бюджету на 113,6 млрд грн, або 28,9 відс., менші плану на звітний період і становили 279,8 млрд гривень.

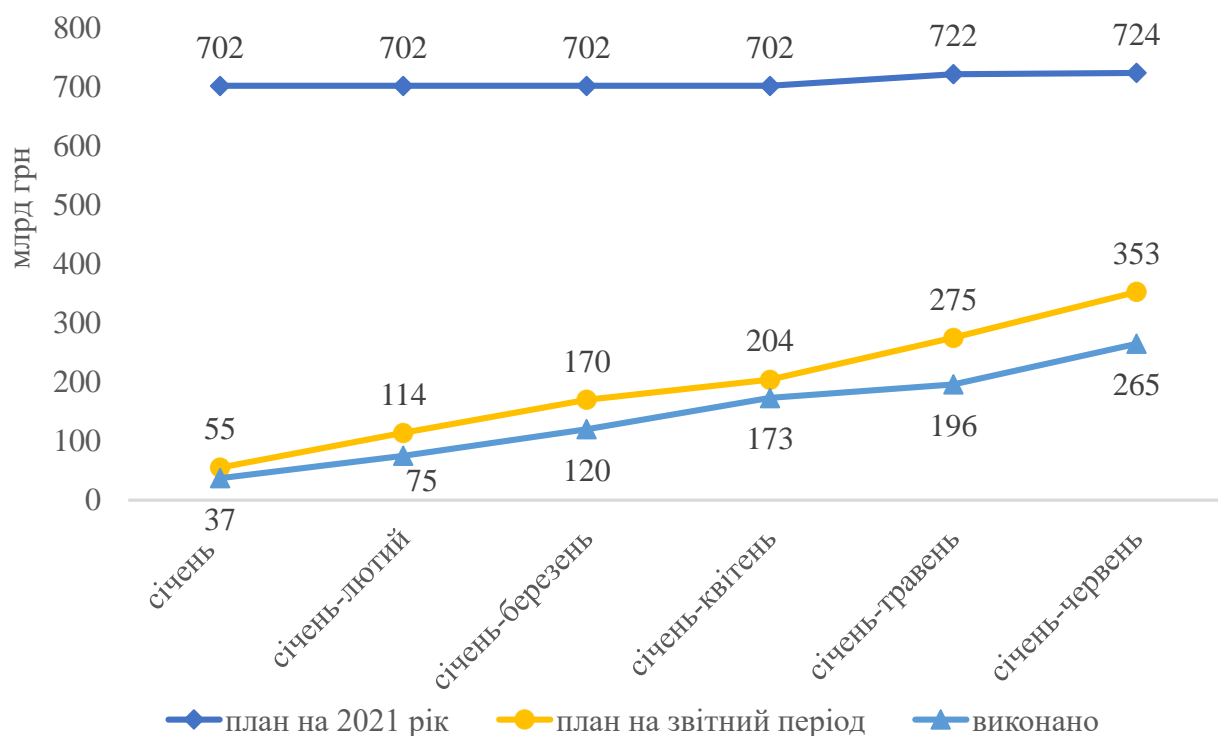
⁸ Згідно зі змінами до БКУ, внесеними Законом України від 15.12.2020 № 1081 „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України”, законодавчо унормовано, що тимчасово вільні кошти ЄКР є джерелом фінансування бюджету (пункт 5 частини першої статті 15), Казначейство за погодженням з Мінфіном має право залучати на поворотній основі ці кошти для покриття тимчасових касових розривів загального фонду державного бюджету з дотриманням граничного обсягу дефіциту державного з обов’язковим їх поверненням до кінця поточного бюджетного періоду (частини четверта і п’ята статті 43).

План не виконано за надходженнями від державних зовнішніх запозичень на 88,6 млрд грн, або 63,2 відс., приватизації державного майна – на 8,4 млрд грн, або 88,9 відс.; залученням коштів ЄКР – на 1,9 млрд грн, або 13,7 відсотка. Крім того, у звітному періоді планувалося використати частину залишку коштів на початок року для фінансування спеціального фонду в сумі 15,4 млрд грн, однак такі кошти не залучались. Натомість для фінансування загального фонду залучено частину залишку коштів на початок року цього фонду в сумі 10,3 млрд грн, що планом не передбачалося.

Отримані до спеціального фонду відповідно до пункту 5 статті 12 Закону надходження від продажу/пред'явлення цінних паперів становили 2 млрд грн, що більше плану на січень – червень на 802 млн грн, або 66,9 відс., за рахунок дострокового погашення ФГВФО векселів, виданих ним в обмін на ОВДП.

У надходженнях для фінансування державного бюджету найбільше коштів отримано від державних запозичень – 264,7 млрд грн, або 94,6 відс. загального обсягу фінансування державного бюджету в частині надходжень і 30,2 відс. фінансових ресурсів державного бюджету, що на 14,6 відс. більше обсягу витрат на погашення державного боргу. При цьому державні запозичення менші на 88,6 млрд грн, або 25,1 відс., плану на звітний період і на 458,8 млрд грн, або 63,4 відс., плану на рік. Для виконання плану на рік у липні – грудні необхідно залучити в 1,7 раза більше державних запозичень, ніж уже надійшло.

Діаграма 9. У першому півріччі 2021 року надходження державних запозичень менші плану на звітний період (кумулятивно)

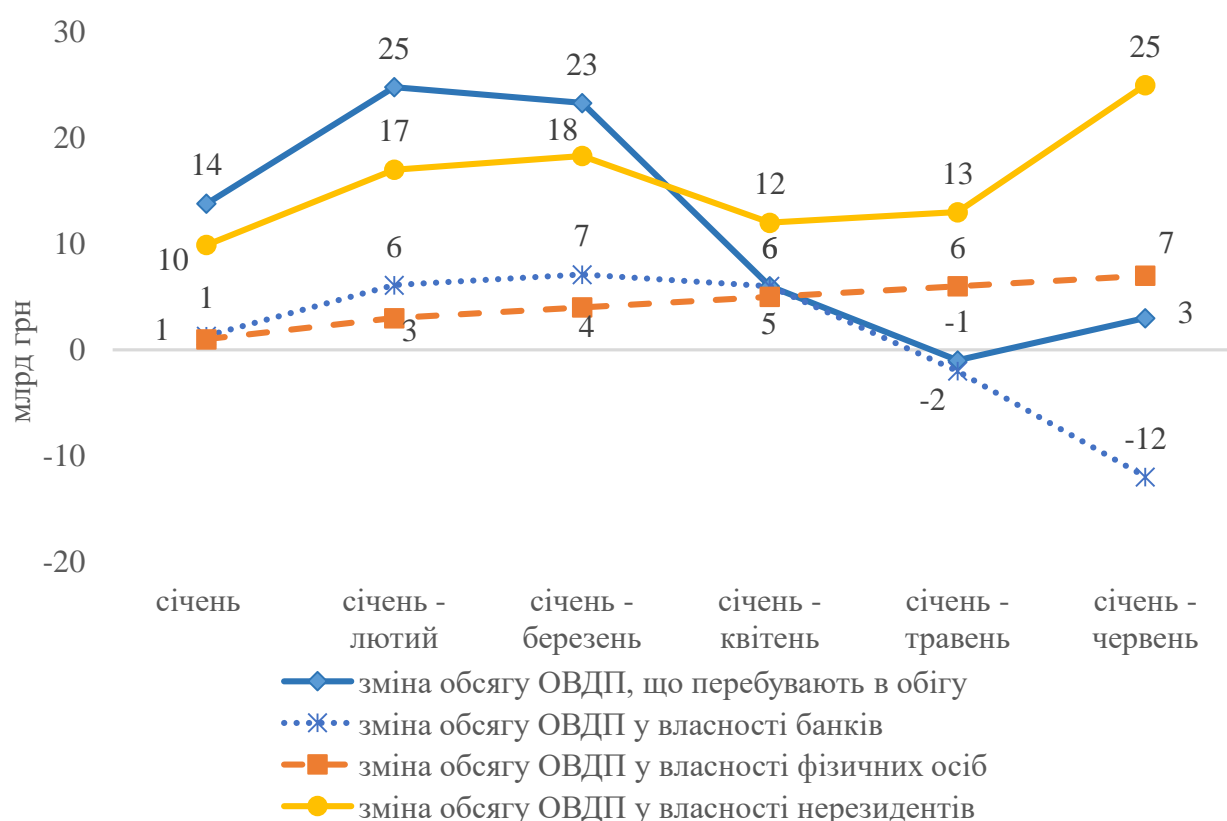

4.3.1. На внутрішньому ринку отримано 80,5 відс. загального обсягу державних запозичень. Ці надходження на 38,8 відс. більші, ніж у відповідному періоді попереднього року.

План на січень – червень цього року надходжень від державних внутрішніх запозичень, встановлений у сумі 213,2 млрд грн, виконано. Зокрема, на виконання статті 31 Закону і постанови КМУ⁹ у червні випущено ОВДП в сумі 1,8 млрд грн для обміну їх на акції додаткової емісії приватного акціонерного товариства „Експортно-кредитне агентство”.

Обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, збільшився з початку року на 3,2 млрд грн, або 0,3 відс., – до 994,8 млрд гривень. Найбільше зріс обсяг ОВДП у власності нерезидентів – на 24,8 млрд грн (до 109,2 млрд грн), а найбільше зменшився – у власності банків – на 11,7 млрд грн (до 502,7 млрд гривень). У результаті частка ОВДП у власності нерезидентів збільшилася, а банків зменшилася.

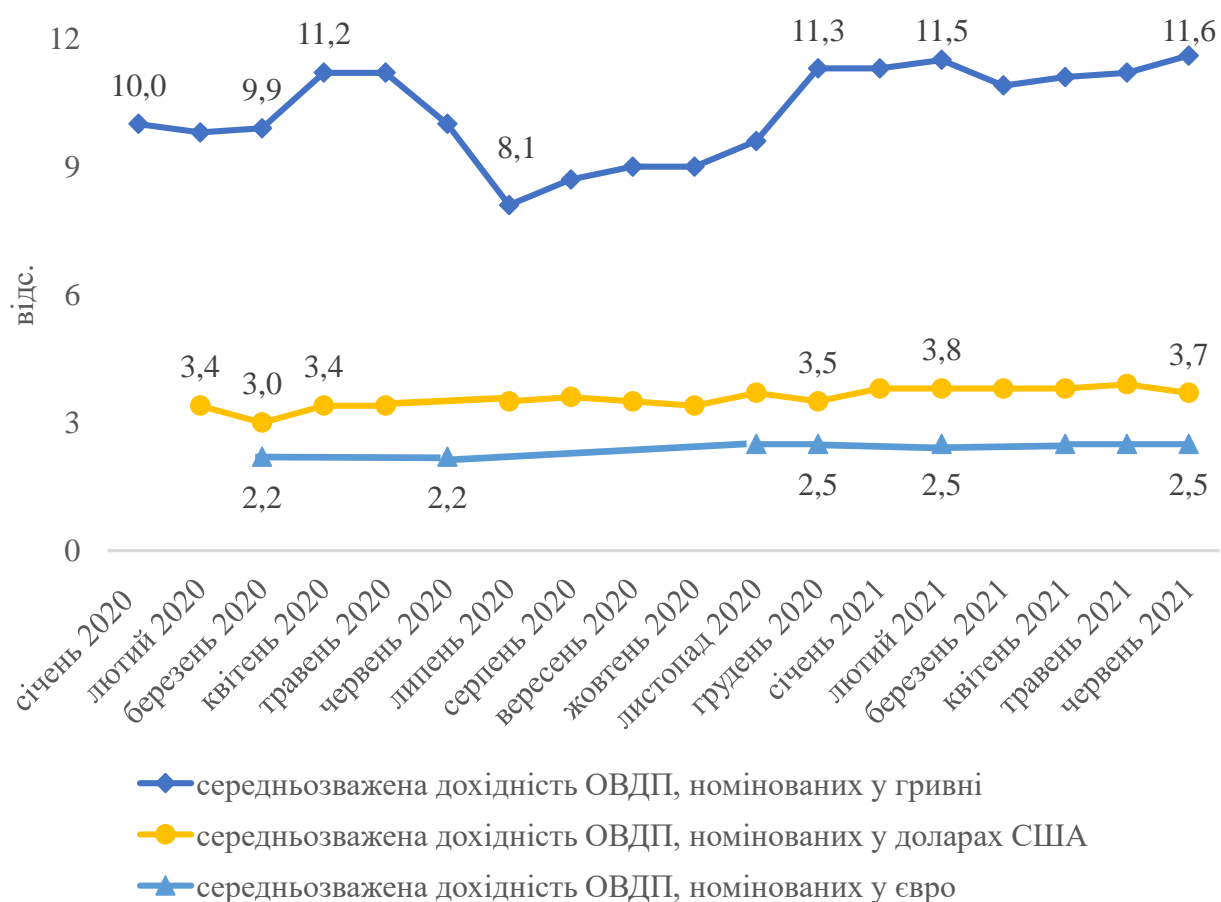
Діаграма 10. У першому півріччі 2021 року обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, збільшився за рахунок їх придбання нерезидентами і фізичними особами (на кінець місяця, наростаючим підсумком)

⁹ Постанова КМУ від 29.03.2021 № 268 „Про збільшення статутного капіталу приватного акціонерного товариства „Експортно-кредитне агентство”, якою передбачено здійснити випуск ОВДП в сумі 1,8 млрд грн із строком обігу до 15 років та відсотковою ставкою доходу до 9,3 відсотка річних в обмін на акції додаткової емісії приватного акціонерного товариства „Експортно-кредитне агентство”.

У січні – червні цього року, порівняно з відповідним періодом 2020 роком, зросла середньозважена дохідність ОВДП, номінованих у гривні, – з 10,6 до 11,3 відс., доларах США – з 3,2 до 3,7 відс. та євро – з 2,2 до 2,5 відсотка. При цьому Мінфін у звітному періоді (крім травня) розміщував довгострокові гривневі ОВДП, середньозважена дохідність яких становила 12,5 відсотка. Зазначене збільшить видатки на обслуговування державного внутрішнього боргу в наступних бюджетних періодах. Середньозважена дохідність розміщених на первинному ринку гривневих ОВДП після незначного зниження у березні продовжувала зростати.

Діаграма 11. Середньозважена дохідність розміщених на первинному ринку ОВДП у 2020 році і першому півріччі 2021 року

4.3.2. У першому півріччі цього року до державного бюджету отримано чверть запланованих на рік надходжень від державних зовнішніх запозичень. Суттєвими є ризики недоотримання передбачених у Законі державних зовнішніх запозичень у разі недотримання умов Меморандуму з МВФ¹⁰ і неотримання чергового траншу допомоги.

¹⁰ Лист про наміри Уряду України та НБУ до МВФ, Меморандум про економічну та фінансову політику і Технічний меморандум про взаєморозуміння, які додаються до Листа про наміри та складають спільну з МВФ програму „Стенд-бай”, схвалену Радою директорів МВФ 09.06.2020.

Надходження від зовнішніх кредиторів до державного бюджету в січні – червні цього року становили 51,6 млрд грн, що на 63,2 відс. менше плану на цей період і на 52,8 відс. менше, ніж у відповідному періоді попереднього року.

До загального фонду для фінансування державного бюджету надійшло 46,4 млрд грн, або 37,1 відс. плану на січень – червень і 25,8 відс. плану на рік, зокрема:

- 34,7 млрд грн – від розміщення довгострокових ОЗДП 2021 року;
- 9,6 млрд грн – кошти позики МБРР для системного проекту „Перша позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення”;
- 1,7 млрд грн – кошти позики МБРР у рамках проектів „Друге додаткове фінансування, спрямоване на подолання наслідків пандемії COVID-19”, „Модернізація системи соціальної підтримки населення України”, „Додаткове фінансування для проекту „Модернізація системи соціальної підтримки населення України” і „Додаткове фінансування Проекту „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей”.

У першому півріччі не отримано чергового траншу МВФ, що ускладнює залучення коштів від інших міжнародних фінансових організацій, зокрема ЄС.

У звітному періоді, порівняно із січнем – червнем попереднього року, стан залучення до спеціального фонду коштів кредитів (позик) від зовнішніх кредиторів для реалізації інвестиційних проектів поліпшився, однак залишаються системні недоліки у плануванні та використанні коштів і діяльності виконавців проектів. Ці надходження становили 5,1 млрд грн, або 34,0 відс. плану на звітний період і 20,9 відс. плану на рік (у січні – червні 2020 року – 24,5 і 15,4 відс. відповідно).

Отже, виконання запланованих на 2021 рік надходжень від зовнішніх запозичень залежатиме насамперед від отримання чергового траншу кредиту МВФ, кон’юнктури міжнародного ринку капіталу, стану підготовки і реалізації інвестиційних проектів.

4.3.3. Надходження коштів від приватизації державного майна на 8,4 млрд грн, або 88,9 відс., менші плану звітного періоду.

До державного бюджету надійшов 1,0 млрд грн від продажу об’єктів малої приватизації, найбільше – від продажу Львівської виправної колонії – 378 млн грн, Дунаєвецького комбінату хлібопродуктів – 227 млн гривень.

З 01.05.2021 набрав чинності Закон України від 30.03.2021 № 1365 „Про внесення зміни до розділу V „Прикінцеві та перехідні положення” Закону України „Про приватизацію державного і комунального майна” щодо відновлення проведення аукціонів з продажу об’єктів великої приватизації”, який частково скасував встановлені КМУ в березні 2020 року обмеження.

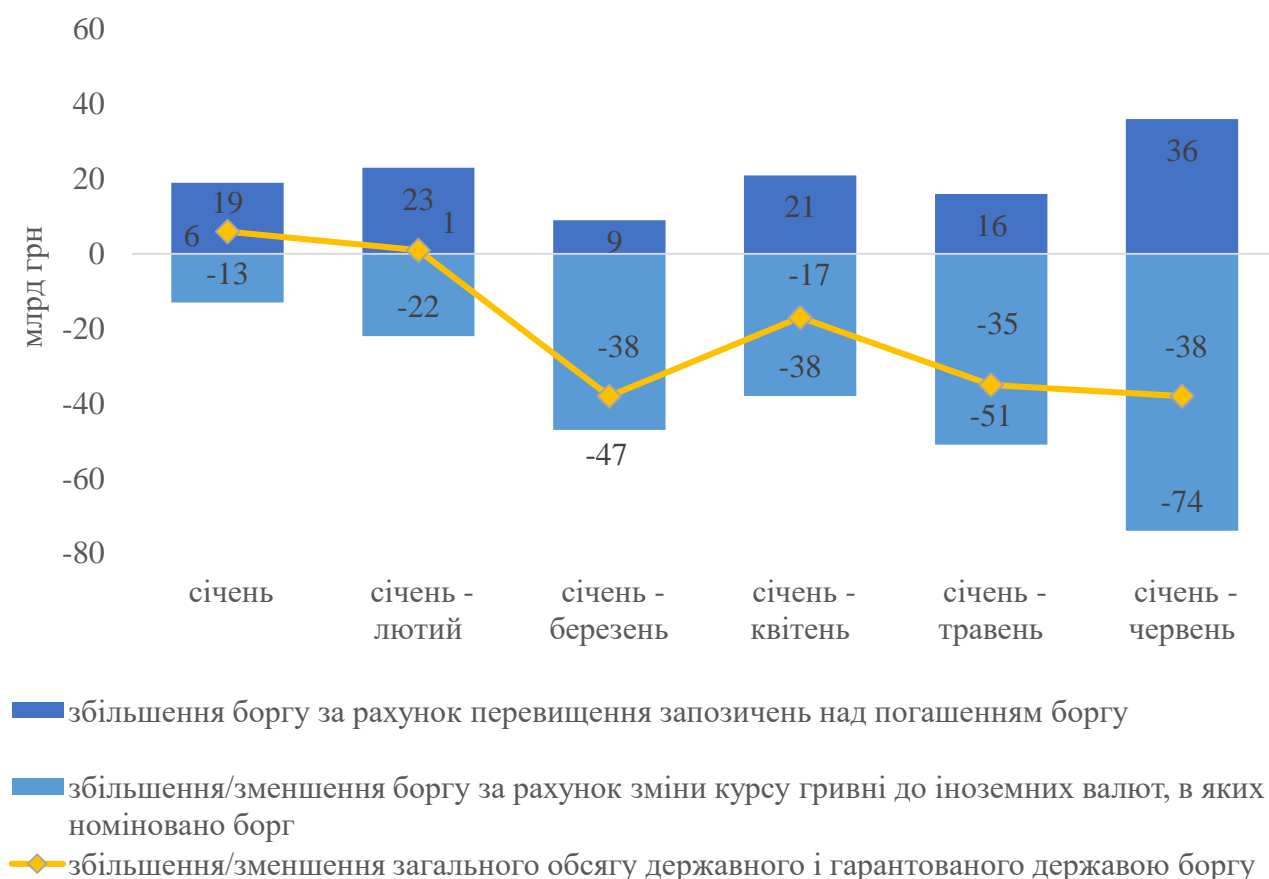
ФДМУ в червні цього року оголошено про проведення аукціону з умовами продажу пакета акцій акціонерного товариства „Об’єднана гірничо-хімічна

компанія” розміром 100 відс. статутного капіталу зі стартовою ціною об’єкта 3,7 млрд гривень.

4.4. Зменшення боргових і гарантованих державою зобов’язань у січні – червні цього року в умовах перевищення надходжень від запозичень над сумою витрат на погашення боргу зумовлене ревальвацією гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг. Витрати державного бюджету на погашення й обслуговування державного і гарантованого державою боргу збільшилися, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 43,7 відс. і становили 36,3 відс. здійснених у першому півріччі цього року витрат державного бюджету.

Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу зменшився на 37,5 млрд грн, або 1,5 відс. (до 2 трлн 514,4 млрд гривень). При цьому зовнішній борг зменшився на 42,2 млрд грн, або 2,8 відс., тоді як внутрішній збільшився на 4,7 млрд грн, або 0,5 відсотка.

Діаграма 12. Зміна курсів валют у січні – червні 2021 року сприяла зменшенню загального обсягу державного і гарантованого державою боргу (на кінець місяця, кумулятивно)

За оцінкою Рахункової палати, ревальвація гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, зокрема євро – на 7,0 відс., дол. США – на 3,9 відс., сприяла зменшенню боргу на 74 млрд грн, а перевищення надходжень від

запозичень над витратами на погашення державного та гарантованого державою боргу спричинило його збільшення на 36 млрд гривень.

У звітному періоді в гривні запозичено 60,4 відс. державних запозичень, погашено – 57,3 відс. загальної суми погашеного боргу, в результаті частка боргу, номінованого в іноземній валюті, зменшилася з 65,0 до 63,4 відсотка.

Державний борг зменшився на 34,4 млрд грн, або 1,5 відс., унаслідок ревальвації гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, при перевищенні державних запозичень над погашенням зобов'язань. Витрати на погашення державного боргу, порівняно з відповідним періодом 2020 року, збільшилися на 74,8 млрд грн, або 47,9 відс. (до 231,0 млрд грн), або 100,0 відс. плану на звітний період.

Гарантований державою борг зменшився на 3,1 млрд грн, або 1,1 відс. (до 289,5 млрд гривень). Державні гарантії у звітному періоді надані на суму 28,9 млрд грн, у тому числі за запозиченнями:

- Укравтодору за випущеними облігаціями – на 700,0 млн дол. США (еквівалент 19,1 млрд грн);

- публічного акціонерного товариства „Українська залізниця” за позикою ЄБРР для реалізації Проєкту електрифікації української залізниці „Електрифікація залізничного напрямку Долинська-Миколаїв-Колосівка” – на 150,0 млн євро (еквівалент 5,1 млрд грн);

- державного підприємства „Національна енергетична компанія „Укренерго” за позикою ЄБРР для реалізації Проєкту „Програма підвищення надійності підстанцій” – на 136,0 млн євро (еквівалент 4,7 млрд гривень).

У квітні і травні цього року КМУ прийнято рішення¹¹ про надання державних гарантій Укравтодору відповідно до підпункту „г” пункту 1 статті 6 Закону, в якому не встановлено обмежень щодо їх обсягу, на загальну суму до 30 млрд гривень. При цьому за шістьма напрямками, визначеними у пункті 1 цієї статті, граничний обсяг надання державних гарантій встановлено в сумі до 40,0 млрд гривень.

Витрати на виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими під державні гарантії у попередні роки, становили 11,6 млрд грн, або 92,9 відс. плану на звітний період. Ці витрати більші на 8,8 млрд грн, або в 4,2 раза, ніж у відповідному періоді попереднього року, унаслідок насамперед більших в 4,4 раза виплат за запозиченнями Укравтодору.

¹¹ Постанови КМУ від 02.04.2021 № 327, 28.04.2021 № 442 і 26.05.2021 № 521 „Питання фінансування об'єктів будівництва, реконструкції, капітального та поточного середнього ремонту автомобільних доріг загального користування державного значення у 2021 році за рахунок запозичень, залучених під державні гарантії” та від 26.05.2021 № 519 „Деякі питання здійснення Державним агентством автомобільних доріг запозичень під державні гарантії у 2021 році”.

Загалом витрати на погашення й обслуговування державного і гарантованого державою боргу становили 316,5 млрд грн, або 98,4 відс. плану на звітний період. Порівняно з відповідним періодом 2020 року, ці витрати збільшилися на 96,3 млрд грн, або 43,7 відсотка. У результаті зросла частка витрат за борговими і гарантійними зобов'язаннями у витратах державного бюджету з 31,6 до 36,3 відс., що зменшило фінансові можливості для реалізації інших бюджетних програм.

V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети

5.1. Видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам у звітному періоді на 5,1 млрд грн, або 5,8 відс., менші плану на січень – червень 2021 року, оскільки не розпочато перерахування субвенцій за 10-ма бюджетними програмами на суму 0,8 млрд грн і видатки на надання субвенцій за 8-ма бюджетними програмами на 4,3 млрд грн, або 6,5 відс., менші плану.

Загалом із державного бюджету надано трансфертів місцевим бюджетам у сумі 82,9 млрд грн, із них спрямовано на:

- видатки закладів освіти й охорони здоров'я – 63,3 млрд грн, або 76,3 відс. загального обсягу наданих трансфертів;

- будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автодоріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах – 8,7 млрд грн, або 10,5 відс.;

- горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів – 7,8 млрд грн, або 9,5 відс.;

- реалізацію інфраструктурних проєктів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери – 1 млрд грн, або 1,2 відс.;

- здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій – 0,9 млрд грн, або 1,1 відс.;

- реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок кредитів від ЄБРР, ЄІБ і МБРР – 0,4 млрд грн, або 0,5 відс.;

- інші видатки – 0,8 млрд грн, або 0,9 відсотка.

5.1.1. Зволікання КМУ з прийняттям рішень про затвердження порядків і умов надання та розподілів деяких субвенцій призвело в окремих випадках до порушення вимог БКУ і відтермінування проведення видатків, що посилює ризики невикористання коштів у запланованих обсягах.

Зокрема, згідно з вимогами частини другої статті 97 БКУ порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, що вперше визначена в законі про державний бюджет, затверджуються КМУ не пізніше 30 днів з дня набрання ним чинності.

Однак станом на 01.07.2021 КМУ не затверджено порядків і умов надання двох вперше визначених у Законі субвенцій. Як наслідок, у звітному періоді не розпочато проведення видатків державного бюджету на надання цих субвенцій на суму 125 млн грн, у тому числі за бюджетними програмами:

- 3811060 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення центрів культурних послуг” – 105 млн грн;

- 2761230 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад” – 20 млн гривень.

У Законі джерелом надання із спеціального фонду державного бюджету частини субвенції у сумі 3,3 млрд грн за бюджетною програмою 3511210 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій” визначено надходження плати за ліцензії на провадження діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор і за ліцензії на випуск та проведення лотерей. У січні – червні до спеціального фонду державного бюджету надійшло 848 млн грн цієї плати, однак КМУ станом на 01.07.2021 не затвердив розподілу цієї частини субвенції між місцевими бюджетами. У результаті видатки на надання субвенції, що передбачалися з лютого в сумі 1 млрд 746 млн грн, не проводилися.

За бюджетною програмою 2411030 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження” проведення видатків планувалося розпочати з квітня, однак КМУ станом на 01.07.2020 не затвердив розподілу субвенції. У результаті не розпочато перерахування субвенції у сумі 46 млн гривень.

За бюджетною програмою 2211230 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти „Нова українська школа” проведення видатків планувалося розпочати з травня. КМУ постановою від 17.05.2021 № 476 затвердив розподіл субвенції. На засіданні Комітету ВРУ з питань бюджету 02.06.2021 (протокол № 90) вирішено направити цю постанову на доопрацювання, оскільки сума показників розподілу між місцевими бюджетами не відповідала підсумку. КМУ внесено постановою від 30.06.2021 № 682 зміни до зазначеної постанови. У результаті не розпочато перерахування субвенції у сумі 200 млн гривень.

Проведення видатків за бюджетною програмою 2211210 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти” планувалося розпочати з червня, однак КМУ станом на 01.07.2020 не затвердив розподілу субвенції. У результаті не розпочато перерахування субвенції у сумі 50 млн гривень.

За бюджетною програмою 2511180 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, підтримку малих групових будинків та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа” проведення видатків планувалося розпочати із січня. КМУ постановою від 26.05.2021 № 615 затвердив новий порядок і умови надання цієї субвенції. У результаті передбачені на січень – червень видатки в сумі 150 млн грн проведено у червні.

5.1.2. Видатки державного бюджету на надання субвенцій місцевим бюджетам на інвестиційні проекти за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду державного бюджету від ЄБРР, ЄІБ і МБРР, на 1,9 млрд грн, або 82 відс., менші плану на звітний період. Це, зокрема, спричинено довготривалим узгодженням із кредиторами договорів, які укладаються для реалізації цих проектів.

У січні – червні менші плану видатки державного бюджету на реалізацію інвестиційних проектів за рахунок кредитів від ЄБРР, ЄІБ і МБРР за бюджетними програмами:

- 2761600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України” – на 962 млн грн, або 80,1 відс., що, за інформацією Мінфіну, оприлюдненою на його офіційному вебсайті, пояснено довготривалим узгодженням із кредиторами фінансових угод, укладених для реалізації проектів;

- 3511670 „Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Дніпра на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі” – на 582 млн грн, або 85 відс., що, за інформацією Мінфіну, отриманою на запит Рахункової палати, пов’язано із змінами у графіку виконання будівельних робіт;

- 2311600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реформування регіональних систем охорони здоров’я для здійснення заходів з виконання спільного з МБРР проекту „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей” – на 227 млн грн, або 77,7 відс., що, за інформацією Мінфіну, отриманою на запит Рахункової палати, пояснено виконанням підрядником робіт з будівництва кардіологічного центру в м. Вінниці з відставанням від графіка, у результаті строк виконання цих робіт подовжено до 15.12.2021;

- 3511640 „Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Харкова на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові” – 143 млн грн, або 92,1 відс., що, за інформацією Мінфіну, отриманою на запит Рахункової палати, пояснено, зокрема, незавершенням процедур закупівель.

5.2. У січні – червні 2021 року доходи місцевих бюджетів становили 253,8 млрд грн, або 50,4 відс. плану на рік, і збільшилися, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 28,9 млрд грн, або 12,9 відсотка.

Доходи місцевих бюджетів без трансфертів із державного бюджету, порівняно із січнем – червнем попереднього року, збільшилися на 31,1 млрд грн, або 22,3 відс., – до 170,9 млрд грн, їх частка у загальному обсязі доходів збільшилася на 5,1 відс. пункту – до 67,3 відсотка.

У січні – червні надходження ПДФО становили 97,4 млрд грн і, порівняно з відповідним періодом попереднього року, зросли на 16,4 млрд грн, або 20,2 відс., здебільшого за рахунок зростання середньої заробітної плати на 21,8 відсотка.

Крім того, порівняно із січнем – червнем попереднього року, зросли, зокрема:

- надходження податку на майно – на 4,2 млрд грн, або 26,5 відс., становили 19,8 млрд грн;
- власні надходження бюджетних установ – на 3 млрд грн, або 61,9 відс., становили 7,9 млрд грн;
- надходження єдиного податку з фізичних осіб – на 2,7 млрд грн, або 19,8 відс., становили 16,1 млрд грн;
- надходження податку на прибуток підприємств – на 2,1 млрд грн, або 40,6 відс, становили 7,4 млрд грн;
- рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення – на 1,2 млрд грн, або удвічі, становила 2,4 млрд грн;
- надходження акцизного податку – на 1 млрд грн, або 15,3 відс., становили 7,9 млрд гривень.

Водночас зменшилися, зокрема, надходження:

- коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту – на 396 млн грн, або 56,8 відс., становили 301 млн грн;
- грантів (дарунків), що надійшли до бюджетів усіх рівнів від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ – на 105 млн грн, або 82,4 відс., становили 22 млн грн;
- єдиного податку з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відс., – на 90 млн грн, або 5,1 відс., становили 1,7 млрд гривень.

5.3. У січні – червні 2021 року видатки місцевих бюджетів проведено в сумі 225,1 млрд грн, або 42,7 відс. плану на рік, що більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, на 15,8 млрд грн, або 7,5 відсотка. Частка видатків місцевих бюджетів без трансфертів до державного у видатках зведеного бюджету зменшилася на 2,7 відс. пункту – до 28,5 відсотка.

Найбільше видатків спрямовано на освіту – 55,5 відс., економічну діяльність – 11,7 відс., загальнодержавні функції – 9,2 відсотка.

У січні – червні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися видатки на:

- освіту – 27,9 млрд грн, або 28,7 відс.;
- загальнодержавні функції – 3,3 млрд грн, або 19,1 відс.;
- духовний та фізичний розвиток – 2,2 млрд грн, або 23,2 відс.;
- соціальний захист і соціальне забезпечення – на 0,9 млрд грн, або 8,9 відсотка.

Водночас зменшилися видатки на:

- охорону здоров'я – на 16,5 млрд грн, або 58,1 відс., що насамперед зумовлено проведенням з державного бюджету видатків на оплату медичних послуг, які у першому кварталі 2020 року здійснювалися з місцевих бюджетів за рахунок трансфертів із державного бюджету;

- економічну діяльність – 1,4 млрд грн, або 5,1 відс.;

- житлово-комунальне господарство – на 1 млрд грн, або 8,5 відс.;

- охорону навколишнього природного середовища – на 154 млн грн, або 24,0 відс.;

- громадський порядок і безпеку – на 132 млн грн, або 16,3 відсотка.

Поточні видатки проведено в сумі 202,1 млрд грн, або 89,8 відс. загального обсягу, капітальні – 23 млрд грн, або 10,2 відсотка.

Для забезпечення проведення захищених видатків загального фонду місцевих бюджетів з ЄКР на покриття тимчасових касових розривів надано позик у сумі 1,6 млрд грн, що на 0,8 млрд грн, або 32,6 відс., менше, ніж у відповідному періоді попереднього року. У січні – червні ці позики отримали 497 бюджетів територіальних громад, із яких 178 бюджетів селищних територіальних громад, 161 – сільських, 158 – міських. На 1 липня 2021 року заборгованість за наданими з початку року позиками становила 253 млн гривень.

У січні – червні 2021 року з місцевих бюджетів до державного бюджету перераховано трансферти в сумі 6,1 млрд грн, або 53,8 відс. плану на рік, що на 13,2 відс. більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, у тому числі до:

- загального фонду для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій – реверсну дотацію в сумі 5,2 млрд грн, або 100 відс. плану на січень – червень і 50 відс. плану на рік;

- спеціального фонду – субвенцію на виконання програм соціально-економічного і культурного розвитку регіонів у сумі 0,9 млрд грн, або 96,8 відс. плану на рік.

5.4. Станом на 01.07.2021 на депозитних рахунках в установах державних банків залишилися розміщені у січні – червні 2021 року за рішеннями місцевих рад тимчасово вільні кошти 159-ти місцевих бюджетів у сумі 10,8 млрд грн, із яких 5,5 млрд грн – 131-го бюджету територіальних громад, 5,1 млрд грн – 16-ти обласних бюджетів, 0,1 млрд грн – 12-ти районних бюджетів.

Органи місцевого самоврядування розмістили за ставками від 5,5 до 7,5 відс. тимчасово вільні кошти 159-ти місцевих бюджетів у сумі 16,8 млрд грн, із них 65,8 відс. – кошти загального фонду. Найбільше розміщено коштів місцевих бюджетів Донецької області – 3,1 млрд грн, або 18,6 відс. загального обсягу,

Дніпропетровської – 3,0 млрд грн, або 17,8 відс., Харківської – 2,3 млрд грн, або 13,7 млн гривень.

Крім того, тимчасово вільні кошти бюджету Маріупольської міської територіальної громади у сумі 218 млн грн спрямовано на придбання ОВДП з терміном обігу до 3-х і 6-ти місяців. Від погашення ОВДП до цього бюджету надійшло 331 млн грн, доходу – 8,4 млн гривень.

У січні – червні до місцевих бюджетів надійшло 216 млн грн плати за розміщення тимчасово вільних коштів, або на 42,1 відс. менше, ніж у відповідному періоді попереднього року, що здебільшого зумовлено зменшенням ставок за депозитами, на яких розміщувалися кошти місцевих бюджетів (у січні – червні 2020 року – від 8,5 до 13,5 відсотка).

5.5. Місцевий борг зменшився з початку року на 1,9 млрд грн, або 7,5 відс. – до 23,1 млрд грн, здебільшого за рахунок перевищення витрат на погашення боргу над обсягом запозичень.

Внутрішній борг зменшився на 1,3 млрд грн, або 6,4 відс., – до 19,5 млрд грн, із яких зобов'язання за середньостроковими позиками, що надавалися місцевим бюджетам упродовж 2009 – 2014 років з ЄКР, – 9 млрд гривень.

Зовнішній борг зменшився на 0,6 млрд грн, або 13,1 відс., – до 3,6 млрд гривень.

Крім того, гарантовані обласними радами і територіальними громадами борги на 01.07.2021 становили 8,3 млрд грн, із них зовнішні – 7 млрд гривень.

Пропозиції

Для усунення виявлених відхилень і порушень при виконанні Закону Рахункова палата вважає за доцільне рекомендувати Кабінету Міністрів України:

- доручити Мінфіну і ДПС вжити заходів щодо скорочення податкового боргу;
- врахувати при внесенні змін до закону про бюджет стан виконання плану окремих доходів;
- доручити ГРБК якнайшвидше затвердити за погодженням із Мінфіном паспорти бюджетних програм;
- виконати вимогу частини п'ятої статті 24¹ БКУ і завершити розподіл коштівДФРР;
- забезпечити якнайшвидший розподіл коштів за напрямками (об'єктами, заходами) бюджетних програм на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та здійснення природоохоронних заходів, визначених у статті 28 Закону;
- забезпечити проведення видатків і надання кредитів за бюджетними програмами на реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій;
- прийняти рішення щодо порядків і умов надання та розподілів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, перерахування яких потребує нормативно-правового врегулювання, для проведення запланованих видатків;
- вжити заходів щодо забезпечення надходжень для фінансування державного бюджету в передбачених Законом обсягах, необхідних для виконання плану витрат на 2021 рік;
- здійснювати ефективне управління державним боргом, спрямоване на зменшення частки боргу, номінованого в іноземній валюті, дохідності державних запозичень.

Голова Рахункової палати

В. В. Пацкан

Додаток 1

до Висновку про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2021 рік у першому півріччі

Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік

№ з/п	Показники	Прогноз (постанова КМУ від 29.07.2020 № 671)	Очікуване (Бюджетна декларація на 2022 – 2024 роки)	Січень – червень, фактично
1.	Валовий внутрішній продукт реальний, відс. до відповідного періоду попереднього року	104,6	104,1	101,6*
2.	Індекс споживчих цін до грудня попереднього року, відс.	107,3	108,9	106,4
	у середньому до відповідного періоду попереднього року, відс.	108,1	–	108,3
3.	Індекс цін виробників промислової продукції, грудень до грудня попереднього року, відс.	108,7	117,0	123,7
4.	Середньомісячна заробітна плата працівників номінальна, грн	13 632	–	13 310
	номінальна, скоригована на індекс споживчих цін, відс. до відповідного періоду попереднього року	112,1	–	112,4
5.	Сальдо торговельного балансу (за методологією платіжного балансу), млн дол. США	– 10 416	– 6 244	52
6.	Експорт товарів і послуг, відс. до відповідного періоду попереднього року	102,9	108,8	124,5
7.	Імпорт товарів і послуг, відс. до відповідного періоду попереднього року	110,6	115,6	122,8

*За оцінкою Рахункової палати.

Додаток 2

до Висновку про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2021 рік у першому півріччі

Виконання плану доходів державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2021 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – червень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ДОХОДІВ	1 119	592	52,9	482	506	104,9
	<i>з них:</i>						
1.	ПДФО	138	64	46,3	64	63,7	99,3
2.	Податок на прибуток підприємств	112	67	60,1	59	67	113,9
3.	Рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення	35	22	63,2	18	22	124,9
4.	Акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів	82	36	43,5	32	29	90,8
5.	Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів	56	36	64,0	3,4	7,8	227,3
6.	ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	140	72	51,7	66	72	109,4
7.	ПДВ із ввезених на митну територію України товарів	343	162	47,1	155	162	104,2
8.	Ввізне мито	33	17	50,3	11	12	109,8
9.	Частина чистого прибутку державних підприємств і дивіденди, нараховані на акції господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність	29	26	89,3	26,5	25,7	96,8
10.	Кошти, що перераховуються НБУ	24	24	100,0	24	24	100,0
11.	Власні надходження бюджетних установ	59	41	69,8	–	–	–

Додаток 3

до Висновку про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2021 рік у першому півріччі

Виконання плану видатків державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2021 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – червень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ВИДАТКІВ <i>з них:</i>	1 373,9	633,6	46,1	603,0	558,7	92,7
1.	Загальнодержавні функції	217,1	95,7	44,1	105,3	94,7	90,0
	<i>зокрема, обслуговування боргу та виплати за державними деривативами</i>	159,8	75,0	46,9	79,4	75,0	94,5
2.	Оборона	121,0	54,4	44,9	56,2	51,9	92,3
3.	Громадський порядок, безпека та судова влада	169,1	70,8	41,9	69,5	63,2	91,0
4.	Економічна діяльність	113,3	47,0	41,4	14,1	10,0	70,9
5.	Охорона навколишнього природного середовища	8,9	2,0	22,5	2,5	1,8	72,0
6.	Охорона здоров'я	168,0	76,3	45,4	81,5	72,5	88,9
7.	Духовний і фізичний розвиток	19,8	5,1	26,0	7,3	5,0	69,6
8.	Освіта	67,1	30,8	46,0	22,4	20,4	91,0
9.	Соціальний захист і соціальне забезпечення	318,7	168,6	52,9	169,2	165,5	97,8
	<i>зокрема, соціальний захист пенсіонерів</i>	195,3	97,7	50,0	97,7	97,7	100,0
10.	Кошти, що передаються до місцевих бюджетів	170,5	82,9	48,6	75,0	73,7	98,2

Додаток 4

до Висновку про результати аналізу виконання закону про Державний бюджет України на 2021 рік у першому півріччі

**Дефіцит / фінансування державного бюджету
у першому півріччі 2021 року, млрд грн**

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2021 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – червень	виконано	відс. виконання
	<i>ДЕФІЦИТ (ряд. I – ряд. II) / ФІНАНСУВАННЯ (ряд. III – ряд. IV)</i>	264	43	16,3	119	50	42,2
I.	Доходи і повернення кредитів	1 127	596	52,9	486	510	105,0
II.	Видатки і надання кредитів	1 391	639	46,0	605	560	92,6
III.	Фінансування в частині надходжень – всього,	755	280	37,1	362	283	78,2
	<i>зокрема:</i>						
3.1.	Внутрішні запозичення	519	213	41,1	213	213	100,0
3.2.	Зовнішні запозичення	204	52	25,2	125	46	37,1
3.3.	Надходження від приватизації державного майна	12	1	8,7	9	1	11,1
3.4.	Фінансування за рахунок коштів ЄКР	–	12	–	14	12	86,3
3.5.	Зміни обсягів бюджетних коштів (витрачання залишків бюджетних коштів на початок року)	18	–	–	–	10	–
IV.	Фінансування в частині витрат – всього,	491	237	48,2	243	233	95,9
	<i>зокрема:</i>						
4.1.	Погашення внутрішнього боргу	367	206	56,2	206	206	100,0
4.2.	Погашення зовнішнього боргу	101	25	24,4	25	25	100,0
4.3.	Придбання цінних паперів	23	2	8,0	12	2	15,3

Перелік діаграм

Назва	Сторінка
Діаграма 1. Економічна динаміка ґрунтувалася насамперед на статистичному ефекті низької бази порівняння	8
Діаграма 2. Зростання експорту й імпорту товарів стало одним із основних чинників збільшення доходів державного бюджету	10
Діаграма 3. Індекс приросту цін виробників у 3,7 раза перевищив індекс приросту споживчих цін, що є додатковим чинником посилення інфляції	11
Діаграма 4. Перевиконання/невиконання плану на перше півріччя 2021 року окремих доходів загального фонду	13
Діаграма 5. Податковий борг з початку 2021 року збільшився	15
Діаграма 6. Збільшення/зменшення окремих доходів державного бюджету в першому півріччі 2021 року порівняно з першим півріччям 2020 року	16
Діаграма 7. Видатки державного бюджету у січні – червні 2016 – 2021 років	19
Діаграма 8. У січні – червні 2021 року внаслідок невиконання плану надходжень загального фонду для здійснення витрат використовувались кошти ЄКР і залишку на початок року (кумулятивно)	29
Діаграма 9. У першому півріччі 2021 року надходження державних запозичень менші плану на звітний період (кумулятивно)	31
Діаграма 10. У першому півріччі 2021 року обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, збільшився за рахунок їх придбання нерезидентами і фізичними особами (на кінець місяця, наростаючим підсумком)	32
Діаграма 11. Середньозважена дохідність розміщених на первинному ринку ОВДП у 2020 році і першому півріччі 2021 року	33
Діаграма 12. Зміна курсів валют у січні – червні 2021 року сприяла зменшенню загального обсягу державного і гарантованого державою боргу (на кінець місяця, кумулятивно)	35

Перелік додатків

Назва	Сторінка
Додаток 1. Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік	45
Додаток 2. Виконання плану доходів державного бюджету, млрд грн	46
Додаток 3. Виконання плану видатків державного бюджету, млрд грн	47
Додаток 4. Дефіцит / фінансування державного бюджету у першому півріччі 2021 року, млрд грн	48